

LÆRERVEJLEDNING

7.-10. KLASSE

**SKRIV
FOR LIV**

INDHOLD

BAGGRUND

•	Introduktion til 'Skriv for Liv'	3
•	Om materialet	4
•	Tidsforbrug	4
•	Sådan underviser du i 'Skriv for Liv'	4
•	Fag og læringsmål	5

I KLASSELOKALET

•	Del 1: Red liv med dit brev	7
•	Del 2: Intro til menneskerettighederne	8
•	Del 3: 'Skriv for Liv'-sagerne	11
•	Del 4: Evaluering	36

KOPIARK

Kopiark 1	Guide til brevskrivning	38
Kopiark 2	Quiz og byt: Fakta om racisme	40
Kopiark 3	Træk og tegn	42
Kopiark 4	Forestillinger og stereotyper	43
Kopiark 5	Oversigt: De lande, der henretter flest	44
Kopiark 6	Rocky Myers, USA: Diskussionsspørgsmål	45
Kopiark 7	Rocky Myers, USA: Vocabulary – words and terms to know	46
Kopiark 8	Rocky Myers, USA: Questions for discussion	47
Kopiark 9	Ahmed Mansoor, Forenede Arabiske Emirater: Diskussionsspørgsmål	48
Kopiark 10	Ahmed Mansoor, United Arabic Emirates: Vocabulary – words and terms to know	49
Kopiark 11	Ahmed Mansoor, United Arabic Emirates: Questions for discussion	50
Kopiark 12	Må man sige det?!	51
Kopiark 13	Onkel Pabai og Onkel Paul, Australien: Diskussionsspørgsmål	52
Kopiark 14	Uncle Pabai and Uncle Paul, Australia: Vocabulary – words and terms to know	53
Kopiark 15	Uncle Pabai and Uncle Paul, Australia: Questions for discussion	54
Kopiark 16	Fortælling: På flugt fra klimaet	55
Kopiark 17	Debatindlæg: Hvem skal fikse klimaet?	56
Kopiark 18	Justyna Wyrzyńska, Polen: Diskussionsspørgsmål	57
Kopiark 19	Justyna Wyrzyńska, Poland: Vocabulary – words and terms to know	58
Kopiark 20	Justyna Wyrzyńska, Poland: Questions for discussion	59
Kopiark 21	Evaluation – tværgående opgave i engelsk	60
Kopiark 22	Evaluering – Tænkeskrivning	61

SKRIV FOR LIV

Materialet består af dette undervisningsmateriale, en plakat, teltene med sagerne og en guirlande til at pynte op med. Materialet er gratis og målrettet 7.-10. klasse.

Materialet er gratis.

Redaktionen er afsluttet oktober 2023.

Redaktion: Tine Bonde Rasmussen (ansv.), Anne Marie Thirup Christiansen (skribent og pædagogisk konsulent) og Lene Vendelbo/ vendelbokommunikation.dk (skribent og red.)

Layout: Tine Bonde Rasmussen

Amnesty International

Gammeltorv 8, 5. sal
1457 København K
Tlf. 33 45 65 65
www.amnesty.dk/undervisning
E-mail: skoleservice@amnesty.dk

BAGGRUND

INTRODUKTION TIL 'SKRIV FOR LIV'

KÆRE LÆRER

Denne lærervejledning kan bruges i sin helhed, eller du kan udvælge dele. Centralt i materialet er en række personer, hvis menneskerettigheder er blevet krænkede.

Personerne i materialet er kun en lille håndfuld af de mennesker, der verden rundt er udsat for grove krænkelse – alene på baggrund af politiske holdninger til bl.a. abort og klima eller fordi de bruger deres ret til at ytre sig. Millioner af mennesker lever i frygt på grund af staters overgreb og brud på international ret.

Brevene i 'Skriv for Liv' giver håb i ofte umulige situationer. Vi opfordrer til, at eleverne skriver personlige, kreative breve til personer. Det giver dem håb og styrke i deres kamp. Eleverne kan også skrive til de ansvarlige myndigheder og hermed lægge et pres i sagen. Presset skaber reelle forandringer.

Når eleverne skriver breve til virkelige mennesker, bliver undervisningen nærværende og engagerende. Elevernes ord får betydning, værdi og giver mening. Ikke alene for modtageren i den anden ende, men også for dem selv. Eleverne bliver bevidste om livets uretfærdigheder, og hvordan de selv kan værne om egne og andres rettigheder.

'Skriv for Liv' er en global kampagne, som begyndte i 2001. Den er verdens største menneskerettighedsbegivenhed med deltagere fra flere end 170 lande. Sidste år blev der sendt over 5,2 millioner aktioner (underskrifter, e-mails, posts, SMS'er, breve og tegninger) afsted. Alene i Danmark deltog over 6.000 elever. De lavede sammen 37.891 handlinger for menneskerettighederne.

BAGGRUND

OM MATERIALET

- 1) **BESKRIVELSER AF DE FIRE 'SKRIV FOR LIV'-SAGER:** Du har modtaget sagsbeskrivelserne med posten. Alternativt kan du downloade sagsbeskrivelserne på amnesty.dk/skriv-for-liv. Sagsbeskrivelserne findes både på dansk og engelsk.
- 2) **'SKRIV FOR LIV'-GUIRLANDE OG EN PLAKAT:** Det har du også modtaget med posten. Vi håber, I har lyst til at hænge plakaten og guirlanden op i klassen.
- 3) **LÆRERVEJLEDNING:** Den læser du lige nu. Den er tværfaglig. Den er på dansk, og har desuden øvelser og kopiark, der er oversat til engelsk, så du nemt kan bruge forløbet i engelsk også.

TIDSFORBRUG

Grundkernen i materialet er afsnittet om brevskrivning. Desuden er der mulighed for at arbejde mere i dybden med sagerne. Tidsforbruget vil være mellem to lektioner (hvis du kun fokuserer på fx solidaritetsbreve) og op til 24 lektioner a 45 minutter, hvis du arbejder med hele forløbet.

I kan evt. også vælge at lave et socialt arrangement i klassen, hvor I inviterer forældre, bedsteforældre og søskende, så eleverne og familierne sammen skriver breve. Det kunne fx være i forbindelse med julehygge.

SÅDAN UNDERVISER DU I 'SKRIV FOR LIV'

Du kan bruge 'Skriv for Liv' til at undervise om menneskerettighederne: Hvad betyder ytringsfrihed? Hvad har retten til fri abort og menneskerettigheder med hinanden at gøre? Hvilken rolle spiller retfærdig rettergang?

I denne lærervejledning har vi skrevet spørgsmål om sagerne og krænkelserne, som du kan bruge i din undervisning. Vi har også udviklet en række øvelser, som kan bruges til at gøre rettighederne nærværende for eleverne.

SKRIVE BREVE: Hvis du kun har begrænset tid, så opfordrer vi dig til kort at fortælle eleverne om kampagnen og sagerne, og til at eleverne skriver breve til de ansvarlige myndigheder, eller til de personer, hvis menneskerettigheder bliver krænket.

Brevene kan skrives på både dansk og engelsk. Klassen dækker selv portoudgifterne til Amnesty i Danmark. Adressen er:

BAGGRUND

AMNESTY INTERNATIONAL

Att.: Undervisning, Skriv for Liv
Gammeltorv 8, 5. sal
1457 København K
(husk at sætte afsender på)

Har du spørgsmål, er du velkommen til at skrive til os med på skoleservice@amnesty.dk eller ringe på 33 45 65 65 (oplys, at det drejer sig om 'Skriv for Liv', og at du er lærer).

FAG OG LÆRINGSMÅL

Materialet retter sig mod undervisningen på 7.-10. klassetrin. 'Skriv for Liv' er oplagt at bruge tværfagligt primært i:

- Samfundsfag
- Historie
- Dansk
- Engelsk
- Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab

OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

- Eleven opnår viden om menneskerettighederne.
- Eleven bliver bevidst om sin egen rolle i forhold til menneskerettighederne og kan få øje på rettigheder i sit eget liv.
- Eleven opnår viden om (og kan gøre rede for) begreberne diskrimination, tortur, retssikkerhed, retten til liv, ytrings- og forsamlingsfrihed og klimaaktivisme.
- Eleven kan med afsæt i materialet diskutere vigtigheden af ytringsfrihed i et retfærdigt samfund samt ytringsfrihedens grænser.
- Eleven opnår viden om og kan diskutere, hvordan alle har ret til menneskerettigheder uanset køn, etnicitet og seksualitet uden forskelsbehandling.
- Eleven kan med afsæt i materialet diskutere sammenhængen mellem klimaproblematikker og menneskerettigheder.

BAGGRUND

LÆRINGSMÅL FORDELT PÅ DE ENKELTE SAGER

Sag	Land	Primære artikler i FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder	Forslag til læringsmål
ROCKY MYERS	USA	10. Alle har ret til retfærdig rettergang. Hvis du er anklaget for en forbrydelse, har du ret til en fordomsfri behandling af din sag ved en uafhængig domstol.	Eleven opnår viden om og kan diskutere begreberne 'dødsstraf og henrettelse' samt reflektere over, hvordan dødsstraf strider mod menneskerettighederne. Eleverne kan argumentere imod brugen af dødsstraf.
AHMED MANSOOR	Forenede Arabiske Emirater	5. Ingen må torturere dig. Og ingen må udsætte dig for grusom, umenneskelig behandling eller straf. 19. Alle har ret til at have sin egen mening og ytre den. Du må tænke og sige, hvad du vil – og søge og udveksle information og ideer med andre.	Eleven opnår viden om tortur og kan reflektere over, hvordan tortur strider mod menneskerettighederne. Eleven kan argumentere imod brugen af tortur og vanærende behandling. Eleven opnår viden om retten til ytringsfrihed og kan reflektere over konsekvenserne ved manglende ytringsfrihed. Eleven reflekterer over grænser for ytringsfrihed.
ONKEL PABAI & ONKEL PAUL	Australien	17. Alle har ret til at eje deres ejendom eller i fællesskab med andre. Ingen må tage din ejendom fra dig vilkårligt.	Eleven opnår viden om et menneskes ret til livsnødvendige forhold. Eleven opnår viden om sammenhængen mellem klimaproblematikker og menneskerettigheder.
JUSTYNA WYDRZYŃSKA	Polen	25. Alle har ret til livsnødvendige forhold. Det er fx mad, tøj, lægehjælp og et sted at bo. NB: Det er også muligt at inddrage FN's Kvindekonvention. Den blev til, fordi til trods for FN's Menneskerettighedserklæring, så fortsatte den voldsomme diskrimination af piger og kvinder.*	Eleven opnår viden om et menneskes ret til livsnødvendige forhold. Eleven opnår viden om konsekvenserne af at forbyde fri abort. Eleven kan diskutere kvinders ret til egen krop og retten til fri abort.

*I konventionen står der bl.a.: "De deltagende stater skal træffe alle passende foranstaltninger til at afskaffe diskrimination imod kvinder på sundhedsområdet for, på grundlag af ligestilling mellem mænd og kvinder, at sikre adgang til lægebehandling og sundhedspleje, herunder familieplanlægning" og "Uanset bestemmelserne i foranstående stk. 1 skal de deltagende stater sikre kvinder passende og om nødvendigt gratis bistand i forbindelse med graviditet og nedkomst og i tiden efter fødslen såvel som tilstrækkelig ernæring under graviditet og amning." Læs mere [her](#).

I KLASSELOKALET

DEL 1 RED LIV MED DIT BREV

FORMÅL: Den helt centrale del af 'Skriv for Liv' er, at eleverne enten skriver et appelbrev til myndighederne eller et solidaritetsbrev til personerne i de fire sager. Eleverne skal vælge en eller flere sager, som de gerne vil handle på. Du kan starte med at vise eleverne denne video (59 sek.) som en kickstart på forløbet (videoen er på engelsk): vimeo.com/604708263

Du bør introducere eleverne for de forskellige brevtyper og retningslinjer. I **kopiark 1** beskriver vi, hvordan I kan opbygge et appel- og solidaritetsbrev – både sprogligt og indholdsmæssigt. Vær generelt opmærksom på ikke at henvise til religion

APPELBREVE – BREVE TIL MYNDIGHEDERNE

TIDSFORBRUG: 60-90 min.

FAG: Dansk og samfundsfag.

MATERIALER: Kopiark 1.

SÅDAN GØR DU:

Eleverne kan skrive brevene i grupper eller individuelt. I brevet kan eleverne med egne ord beskrive de konkrete krænkelser, som personerne bliver udsat for med udgangspunkt i sagsbeskrivelserne. Eleverne kan lade sig inspirere af eller afskrive Amnesty brevskebelon i **kopiark 1**.

SOLIDARITETSBREVE – BREVE TIL PERSONERNE

TIDSFORBRUG: 60-90 min.

FAG: Dansk og samfundsfag.

MATERIALER: Kopiark 1.

SÅDAN GØR DU:

Vi opfordrer eleverne til selv at udforme et brev gerne med udsmykninger eller foto, så de bliver personlige. Det betyder meget for de personer, der skal modtage dem.

I brevet kan eleverne skrive, hvad de tænker eller føler, når de hører om den konkrete sag. De kan også skrive lidt om sig selv eller nogle oplevelser, de har haft. Generelt er det en god idé at opfordre eleverne til at tænke over, hvad den enkelte person kan have brug for at høre i den konkrete sag. Du kan vælge at udlevere **kopiark 1**.

I KLASSELOKALET

DEL 2 -INTRO TIL MENNESKERETTIGHEDERNE

TIDSFORBRUG: Del 1: 15 min. Del 2: 20 min. Del 3: 15 min. (kræver hjemmearbejde)

FAG: Dansk, historie og samfundsfag.

FORMÅL: At eleverne bliver klædt på til temaet og bliver opmærksomme på, hvad menneskerettigheder og menneskerettighedsforkæmpere er, inden de introduceres til de fire 'Skriv for Liv'-sager.

DEL 1 – HVAD ER MENNESKERETTIGHEDER?

SÅDAN GØR DU:

Bed eleverne om at finde en makker ude på gulvet, og lad dem i et par omgange diskutere følgende spørgsmål:

- A. Kender du det med, at du er blevet uretfærdigt behandlet? Hvorfor følte du dig uretfærdigt behandlet? Kan du huske, hvilke følelser der opstod inde i dig?
- B. Tænk over en situation, hvor du eller en anden person har stået op for dine egne eller andres rettigheder: Hvad skete der, hvilke udfordringer var der, og var der tale om 'mod'? Hvad fik dig til at reagere og hvorfor? Hvordan føltes det at reagere på en andens vegne?
- C. Hvilke rettigheder bør mennesker have? Gælder det ALLE mennesker? Hvorfor/Hvorfor ikke?
- D. Hvilke menneskerettigheder kan du få øje på i dit eget liv og hverdag?
- E. Hvornår er menneskerettighederne vigtige i din egen hverdag?

Placer jer i rundkreds, og drøft følgende spørgsmål med hinanden i klassen:

- A. Hvad er rettigheder for noget?
- B. Er der forskel på rettigheder og privilegier?
- C. Kan I komme i tanke om rettigheder, som er eller bør være ukrænkelige?
- D. Hvornår eller i hvilke situationer har I brugt jeres rettigheder i dag?
- E. Har I nogensinde oplevet at få jeres rettigheder krænket?
- F. Hvad er menneskerettighederne for noget? Og hvordan opstod de?

Fortæl klassen, at I nu skal i gang med at arbejde med 'Skriv for Liv'-kampagnen, som organisationen Amnesty International står bag. Spørg:

- A. Om eleverne kender Amnesty International?
- B. Hvordan man kan kæmpe for menneskerettighederne?
- C. Hvad gør Amnesty International fx. for at kæmpe for andre menneskers rettigheder (hjælp gerne eleverne lidt på vej her og introducer dem til forløbet)?

I KLASSELOKALET

DEL 2 – SE VIDEO OM MENNESKERETTIGHEDER

SÅDAN GØR DU:

Se følgende video om menneskerettigheder i plenum: vimeo.com/629827312 (2.33 min., kilde Amnesty International Sverige), og lad eleverne diskutere videoens indhold med en sidemakker:

A. Hvilke informationer får vi?

Forklar eleverne, at FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder består af 30 artikler, som kan opdeles i forskellige kategorier:

- De personlige rettigheder handler om retten til et liv i frihed, sikkerhed og værdighed samt religionsfrihed.
- De sociale og kulturelle rettigheder handler om retten til undervisning, en vis levestandard samt deltagelse i det kulturelle liv.
- De politiske rettigheder handler om retten til ytringsfrihed, forsamlingsfrihed, foreningsfrihed og stemmeret samt sikkerhed for en retfærdig rettergang samt forbud mod tortur.
- De økonomiske rettigheder handler om retten til en tilstrækkelig levefod for enhver familie, gode arbejdsvilkår og beskyttelse mod arbejdsløshed samt retten til at eje ejendom.

Se videoen om FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder: youtube.com/watch?v=sS6X0y20fD4 (1.21 min., kilde: Institut for Menneskerettigheder), og saml dernæst eleverne i en inside-outside circle, så alle har en makker, de kan tale med. Lad makkerparrene diskutere hvert spørgsmål i ca. 30-60 sek., inden ydercirclen træder et skridt til højre, så alle nu får en ny makker:

- A. Hvad ved vi nu om menneskerettighederne?
- B. Hvilke menneskerettigheder kan I komme i tanke om?
- C. Kender I til nogen kendte aktivister, der kæmper for menneskerettighederne?
- D. Hvis I skulle kæmpe for en sag, hvad skulle den dreje sig om?
- E. Hvilke generelle trusler tror I, der er for menneskerettighedsforkæmpere i verden? Uddyb svaret, så godt I kan.

Lav afslutningsvist en kort opsamling på øvelsen.

I KLASSELOKALET

DEL 3 – BONUSØVELSE TAG FOTO AF MENNESKERETTIGHEDERNE - HJEMMEARBEJDE

SÅDAN GØR DU:

Lad eleverne gå på jagt efter menneskerettighederne i deres egen hverdag og liv. Bed dem om at tænke over spørgsmålene, som I har diskuteret i klassen:

- A. Hvornår eller i hvilke situationer har I brugt jeres rettigheder i dag?
- B. Hvilke menneskerettigheder kan du få øje på i dit eget liv og hverdag?
- C. Hvornår er menneskerettighederne vigtige i din egen hverdag?

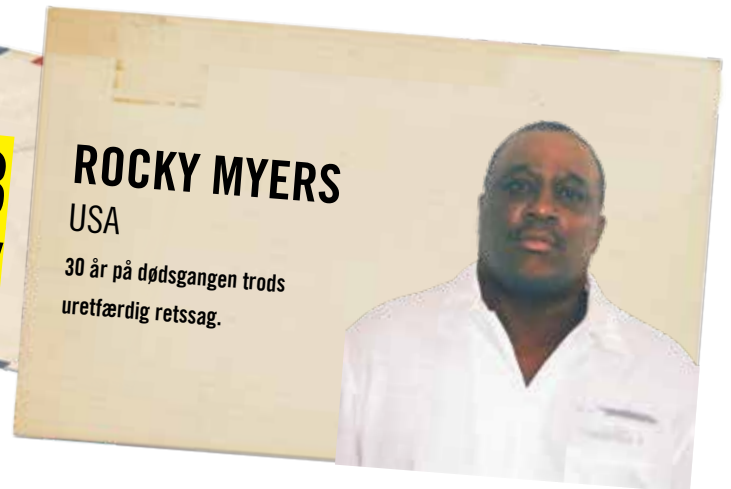
Bed eleverne om at medbringe deres billeder på en mobiltelefon og tal om følgende i både grupper og i plenum:

- A. Hvordan var det at skulle dokumentere rettigheder med billeder?
- B. Var det udfordrende eller let?
- C. Er nogle rettigheder lettere at vise end andre – hvorfor/hvorfor ikke?
- D. Hvem har ansvaret (hovedansvar og medansvar) for, at disse rettigheder bliver overholdt?

I KLASSELOKALET

DEL 3 SKRIV FOR LIV -SAGERNE

TIDSFORBRUG: Del: 1A) 15 min. 1B) 15 min. 1C) 30-40 min. Del 2: 30-45 min.
Del 3: 60 min.

FAG: Dansk, samfundsfag, sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab samt engelsk*. *Du kan vælge at læse og arbejde med casen på engelsk.

MATERIALER: **Kopiark 2** (printes i 2 eks. og klippes inden lektionen), **3** (printes til alle grupper og klippes ud inden lektionen), **4, 5, 6, 7** og **8**, papir, tuscher/kuglepenne og tape/elefantsnot.

LÆRINGSMÅL:

- Eleven opnår viden om og kan diskutere begreberne 'dødsstraf og henrettelse' og reflektere over, hvordan dødsstraf strider mod menneskerettighederne.
- Eleverne kan argumentere imod brugen af dødsstraf.

BESKRIVELSE: Sagen fra USA handler om Rocky Myers. Han er en afroamerikansk mand med kognitive udfordringer. I 1991 blev han dømt for mordet på en ældre hvid kvinde dog uden beviser for, at han var gerningsmanden. Rocky Myers blev dømt til døden, og han står nu overfor en potentiel snarlig henrettelse. De følgende opgaver har til formål at øge viden om tortur, retfærdig rettergang og Rocky Myers situation. Introøvelserne drejer sig om at øge elevernes forståelse af argumenter for og imod brugen af dødsstraf.

I opgaverne skal eleverne diskutere og undersøge sagen med særligt fokus på følgende menneskerettighed:

- **ARTIKEL 10:** Alle har ret til retfærdig rettergang. Hvis du er anklaget for en forbrydelse, har du ret til en fordomsfri behandling af din sag ved en uafhængig og upartisk domstol.

I KLASSELOKALET

VIDEN!

HVAD ER SYSTEMISK RACISME?

Det er, når etniske grupper diskrimineres på grund af samfundsmæssige strukturer og lovgivning og alene på baggrund af deres race. Systemisk racisme bunder i en opdeling af, at nogle grupper er 'normale', mens andre grupper er 'unormale'. Den kan vise sig på mange måder:

- Politisk set kan magthavere tilsidesætte basale rettigheder for en gruppe mennesker, baseret på race, og skabe ulighed og adskillelse for denne gruppe i samfundet – f.eks. gennem lovgivning.
- Indenfor civilsamfundet, herunder private foreninger, diskoteker, restauranter mv. kan folk blive diskrimineret alene baseret på deres race.
- Økonomisk set kan folk blive diskrimineret, idet majoritetspersoner kan blive forfordelt positivt i forhold til køb eller leje af ejendom, job- og karrieremuligheder.

I USA tog landet med borgerrettighedsbevægelsen et opgør med den lovbeskyttede direkte form for racisme fx adskillelse i busser og på skoler. Mens den afroamerikanske del af befolkningen på papiret nu har de samme rettigheder som resten af befolkningen, så står de stadig svagere socialt og økonomisk og er særligt udsat for systemisk racisme indenfor civilsamfundet og i forhold til økonomien/den økonomiske magt .

Dødsstraf: På dødsgangen i USA er 41 procent afroamerikanere, selvom de kun udgør 13 procent af befolkningen. Lidt over halvdelen af de amerikanske stater har dødsstraf. På verdensplan har to ud af tre lande afskaffet dødsstraffen.

Kilde: Amnesty.org

FN'S KONVENTION OM AFSKAFFELSE AF ALLE FORMER FOR RACEDISKRIMINATION:

I denne konvention betyder udtrykket »racediskrimination« enhver forskel, udelukkelse, begrænsning eller fortrinstillig på grundlag af race, hudfarve, afstamning eller national eller etnisk oprindelse, hvis formål eller virkning er at ophæve eller svække den ligelige anerkendelse, nydelse eller udøvelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på det politiske, økonomiske sociale, kulturelle eller et hvilket som helst andet område af samfundslivet.

Kilde: menneskeret.dk

I KLASSELOKALET

DEL 1A: OPVARMINGSØVELSER

SÅDAN GØR DU:

Take a stand – dødsstraf eller ej? Eleverne skal i følgende øvelse tage stilling til om en række konkrete handlinger skal medføre dødsstraf eller ej.

1. Eleverne stiller sig op i et spektrum fra helt enig til helt uenig på baggrund af nedenstående spørgsmål og statements. Efter hvert spørgsmål placerer de sig der, hvor de er mest enige eller uenige. Marker eventuelt linjen med fem punkter ved at lægge sedler ud med tal fra 1 ('helt enig') til 5 ('helt uenig').
2. Du læser ét dilemmafyldt udsagn højt ad gangen. Eleverne vurderer derefter for sig selv, om de er enige eller ej. De må gerne stille opklarende spørgsmål til udsagnene. Når eleverne har besluttet sig, stiller de sig i al stilhed hen til det punkt på linjen, der svarer til deres holdning. Det er vigtigt at fortælle eleverne, at man selvfølgelig kan ændre mening eller ikke have lyst til at sige sin mening. På den måde holdes de ikke personligt ansvarlige for deres valg af ståsted. Du kan spørge ind til elevernes begrundelse efter hvert udsagn eller vælge at vente, indtil der er taget stilling til alle udsagn. Det er vigtigt at spørge ind med respekt – stil derfor altid åbne og undersøgende spørgsmål.

Det er frugtbart at give plads til så mange forskellige forståelser af problematikken og bud på løsninger som muligt. Spørg for eksempel "Okay, det var en holdning – er der nogen grupper, der har tænkt helt anderledes om det her?" Suppler eventuelt med andre forståelser, når klassens opfattelser synes udtømt. Det er tilladt for eleverne at skifte plads under argumentationsrunden, hvis andre i klassen kommer med gode argumenter, som betyder, at man ændrer holdning til dilemmaet.

- En kvinde har været sin mand utro over flere omgange.
 - En virksomhedsejer snyder for over en milliard kroner skat
 - En mand har voldtaget en kvinde i et baglokale til en fest.
 - En mand har voldtaget en 13-årig pige.
 - En dansk familie er på bådferie i Middelhavet. Ude på havet ser de en mindre, overfyldt båd med hvad der ligner flygtninge. Personerne vifter desperat med armene og råber efter hjælp og vand. Den danske familie beslutter sig for at blande sig udenom og sejler forbi.
 - Et par er blevet sigtet for at begå et hjemmerøveri mod en ældre dame i Roskilde.
 - Et par er blevet sigtet for at begå et hjemmerøveri og efterfølgende mord på en ældre dame.
 - To personer er blevet sigtet for at planlægge et terrorangreb på Nørreport Station.
 - To personer er blevet dømt for et terrorangreb i København, der kostede 14 menneskers livet.
3. Saml afslutningsvis op på oplevelsen af at være med i denne øvelse. Tal om eventuelle aha-oplevelser og klassekammeraters gode pointer, som er opstået i løbet af aktiviteten.

I KLASSELOKALET

DEL 1B – QUIZ OG BYT: VIDSTE DU GODT, AT...?

SÅDAN GØR DU:

Følgende øvelse har til formål at oplyse eleverne dels om begrebet 'strukturel racisme' i USA dels om racisme generelt – herunder i Danmark.

NB!

Dødsstraffen blev afskaffet i Danmark i 1930. Dog blev den midlertidigt genindført ifb. med retsopgøret efter 2. Verdenskrig. I Amnesty går vi ikke ind for dødsstraf, da det krænker retten til liv.

1. Start med en kort mundtlig brainstorm:
 - A. Hvad kender I til racisme?
 - B. Hvordan vil I forklare ordet 'racisme' for hinanden?
 - C. Hvad kender I til racisme i USA?
 - D. Hvad kender I til racisme i Danmark og andre steder i verden?
2. Saml eleverne ude på gulvet, og udlever nu en lap papir til hver enkel elev (det udklippede **kopiark 2**). Hver elev rækker en hånd i vejret og går nu på jagt efter en makker at samtale med. Bed dem om at tale om 'deres' fakta, og derefter bytter de papirlap og finder en ny makker.

DEL 1C – TEGN OG GÆT EN FORDOM

SÅDAN GØR DU:

Målet med opgaven er at starte en samtale om, hvor fordomme og stereotyper kommer fra, og hvordan vi kan udfordre dem.

1. Del eleverne ud i mindre grupper med tre i hver. Gør opmærksom på, at vi er her for at lære om de fordomme, som vi alle sammen har. Derfor prøver vi den næste halve time at lægge vores sans for politisk korrekthed til side. Det handler ikke om at hænge nogen ud. Vi skal tegne sådan, som det først falder os ind.
2. Hver gruppe skal nu spille tegn og gæt ud fra en række ord, der giver anledning til stereotyper og fordomme. Brug **kopiark 3**. Eleverne skiftes til at trække et ord og tegne og resten af gruppen skal gætte – de har max et minut til hvert ord. Hvert ord tegnes på et separat A4-papir.
3. Det er meget vigtigt, at aktiviteten ikke stopper med tegningerne. Eleverne skal også nå at reflektere over farerne ved stereotyper og fordomme, og ikke mindst hvor vi har dem fra.
4. Bed eleverne om at sætte sig i grupper efter hvilket motiv, de har tegnet. Lad dem sammenligne deres tegninger. Er der ligheder/forskelle? Har de fx alle sammen tegnet sygeplejersken som en kvinde? Lad dem diskutere spørgsmålene i **kopiark 4**.
5. Lad grupperne dele nogle af de ting, de har diskuteret. Hvis eleverne ikke allerede selv har sagt det, så rund af med at tale om, at selv om stereotyper kan hjælpe vores hjerner til at 'skyde genvej', kan de også være farlige, fordi de kan føre

I KLASSELOKALET

til fordomme om andre mennesker, som gør, at vi kommer til også at behandle folk forskelligt. Nævn evt. konkrete eksempler: At man som minoritetsetnisk dansker fx skal sende flere jobansøgninger, bliver afvist oftere på natklubber og stoppet oftere af politiet. Slut af med at spørge:

- A. Hvad bruger vi stereotyper til (at vi har nogle fælles antagelser, kan fx gøre det nemmere at snakke sammen, at man har en fælles forståelse/fælles udgangspunkt)?
- B. Hvad kan man gøre for at nedbryde stereotyper?
- C. Hvad kan man gøre som enkeltperson og som samfund?

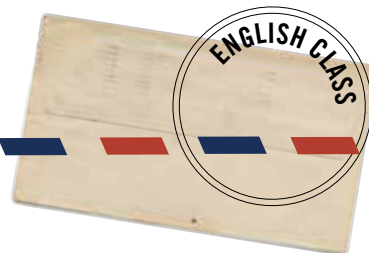
DEL 2 – UNDERSØG SAGEN

SÅDAN GØR DU:

1. Brainstorm i klassen: Hvad er dødsstraf? Hvad har I hørt om dødsstraf?
2. Læs om sagen fra USA, og lad eleverne genfortælle den for hinanden i klassen med egne ord. Se derefter følgende video: vimeo.com/871403270.
3. Undersøg, hvor USA er placeret på et kort sammenlignet med Danmark.
4. Eleverne stiller to og to undringsspørgsmål til casen ved at færdiggøre sætningen: 'Det undrer mig, at...'. Lad dem stille to-tre umiddelbare spørgsmål. Lad dem sammenligne hinandens spørgsmål. Saml op på elevernes svar og refleksioner enten i plenum eller i makkerpar.
5. Del dernæst eleverne ud i grupper a tre til fire og udlever **kopiark 5** og **6**, som eleverne skal diskutere og finde mulige forklaringer til. Del evt. spørgsmålene i **kopiark 6** op, så grupperne tager en klump hver, som de herefter deler deres svar på i plenum.

COURSE OF ACTION:

1. Brainstorm: What is the death penalty? What do you know about it?
2. Let the students go through the focus words in pairs (use **worksheet 7**).
3. Let them continue working with a buddy and read about the case.
4. Ask the students to write down a few facts about the case and discuss in their own words what this case is about.
5. Research: Where is USA placed on a map compared to Denmark? What do you know about this country? Discuss in groups.
6. In groups: Hand out **worksheet 8** and discuss the questions. Ask the students to prepare a short class presentation with the main points from their groupwork.

I KLASSELOKALET

DEL 3 – DEBATTEN - MÅ STATEN SLÅ IHJEL?

SÅDAN GØR DU:

1. Del klassen ud i to store grupper. Den ene gruppe skal researche på argumenter for dødsstraf. Den anden researcher på argumenter imod. Efter researchen vælger hver gruppe en til tre repræsentanter. De skal nu lade som om, at de er amerikanske politikere, der skal debattere, om dødsstraffen skal afskaffes i USA eller ej.
2. Gør klar til en fem-ti minutters debat, hvor eleverne får lov at gøre brug af deres research samt sagen om Rocky Myers. I løbet af debatten skal holdet bag repræsentanterne stå klar til at hjælpe ved at fodre repræsentanterne med ideer og argumenter.
3. Opfølgende samtale: Tal med klassen om, hvordan det var at debattere – og at skulle argumentere for en holdning, man ikke nødvendigvis er enig i.
 - A. Hvad er klassen blevet klogere på?
 - B. Hvilke argumenter var mest overbevisende og hvorfor?
 - C. Er der nogen, der har ændret mening?
4. Slut af med følgende aktivitet: 'Ja eller nej'. Læs følgende udsagn op for eleverne. Efter hvert udsagn markerer eleverne ude på gulvet, om de placerer ved 'ja' eller 'nej'. Bed løbende et par elever om at begrunde deres valg ved at uddybe:
 - A. Mener du, at dødsstraf er en korrekt måde at straffe på?
 - B. Er et samfund, der kræver et liv for et liv, et retfærdigt samfund?
 - C. Forestil dig at blive anklaget for noget uden tilstrækkelige beviser, og på trods af dette bliver du fundet skyldig og dømt til døden. Og at din advokat, i stedet for at anke, opgiver dig. Ville du acceptere denne dom uden at gøre modstand eller bede om retfærdighed og nåde?
 - D. Hvis du havde magten til at gøre det, ville du så benåde dødsdømte?
 - E. Mener du, at alle mennesker har ret til livet uanset deres handlinger, hudfarve, køn, identitet, nationalitet, handicap eller andre egenskaber?
5. Saml derefter eleverne og læs følgende artikel fra FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder højt: "*Enhver har ret til liv, frihed og personlig sikkerhed (art 3).*"
 - A. Hvis alle har ret til livet, bør mennesker så fortsat kunne blive henrettet?
 - B. Tror du, at truslen om dødsstraf betyder, at folk i højere grad afholder sig for at begå forbrydelser?
 - C. Når det kommer til dødsstraf, stoler du på, at staten behandler alle retfærdigt?
 - D. Hvordan føltes det at debattere på denne måde? Hvad føler I, at I er blevet skarpere på?

I KLASSELOKALET

DEL 3 SKRIV FOR LIV -SAGERNE

AHMED MANSOOR
Forenede Arabiske Emirater
Fængslet for at rapportere om
menneskerettighedskrænkelser.

TIDSFORBRUG: Del: 1A) 5 min. + løbende i lektionen 1B) 15 min. Del 2: 30-40 min.
Del 3: 30-45 min. Del 4: 30 min.

FAG: Dansk, samfundsfag, sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab samt engelsk*.

*Du kan vælge at læse og arbejde med casen på engelsk.

MATERIALER: Kopiark 9 og 12 (worksheet 10 and 11) samt post-its.

LÆRINGSMÅL:

- Eleven opnår viden om tortur og kan reflektere over, hvordan tortur strider mod menneskerettighederne.
- Eleven kan argumentere imod brug af tortur og vanærende behandling.
- Eleven opnår viden om retten til ytringsfrihed, og kan reflektere over konsekvenserne ved manglende ytringsfrihed og over grænser for ytringsfrihed.

BESKRIVELSE: Sagen fra Forenede Arabiske Emirater drejer sig om menneskerettighedsforkæmperen, Ahmed Mansoor, der i 2017 blev arresteret for sin dækning af menneskerettighedskrænkelser i landet. I maj 2018 blev Ahmed dømt til ti år i fængsel for at "fornærme Forenede Arabiske Emirater og dets symboler". Han sidder isolationsfængslet under barske vilkår. Ingen har hørt fra ham i over et år.

Sagen om Ahmed Mansoor og opgaverne har fokus på viden om tortur og ytringsfrihed. Introduktionerne har til formål at reflektere over, hvad tortur er og kan være – samt mærke, hvordan manglende ytringsfrihed kan føles på egen krop. Eleverne skal diskutere og undersøge sagen med særligt fokus på følgende menneskerettigheder:

- **ARTIKEL 5:** Ingen må torturere dig. Og ingen må udsætte dig for grusom, umenneskelig behandling eller straf.
- **ARTIKEL 19:** Alle har ret til at have sin egen mening og ytre den. Du må tænke og sige, hvad du vil – og søge og udveksle information og ideer med andre.

I KLASSELOKALET

VIDEN!

YTRINGSFRIHED

I Danmark er det strafbart at ytre sig racistisk, injurierende og ærekrænkende om andre på grund af blandt andet deres hudfarve og seksualitet, hvis ytringen er offentlig eller med fortsæt til udbredelse i en videre kreds. Det er også strafbart at beskyldte nogen for noget, som ikke er bevist. Med indførslen af antiterrorloven er det også ulovligt at ytre sig på en måde, der kan opildne til terror. Offentligt ansatte er også underlagt tavshedspligt og må ikke udlevere personoplysninger, som de kommer i besiddelse af via deres job. De må dog gerne ytre sig i den offentlige debat, når de udtaler sig personligt og ikke som repræsentant for deres arbejdsplads.

BLASFEMIPARAGRAFFEN

“Den, der offentligt driver spot med eller forhåner noget her i landet lovlige bestående religions- samfunds troslærdomme eller gudsyndelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder”. I 2017 fjernede et politisk flertal blasfemiparagraffen. Begrundelsen for dette var blandt andet at skabe plads til en mere fri og fordomsfri debat om religioner. I kølvandet af koranabrændingerne i sommeren 2023 har regeringen (Socialdemokratiet, Moderaterne og Venstre) fremsat et lovforslag om et forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.

RACISMEPARAGRAFFEN

Straffelovens § 266 b: Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Ved straffens udmåling skal det betragtes som en særligt skærpende omstændighed, at forholdet har karakter af propagandavirksomhed.

Kilde: Amnesty.dk og danske love

I KLASSELOKALET

DEL 1A – OPVARMNINGSØVELSE – INGEN KRITISKE STEMME I KLASSELOKALET

SÅDAN GØR DU:

Fortæl klassen, at der er en række ord, som er forbudt at bruge i denne time. Hvis man siger dem, kommer man på en 'sort liste'. Eleverne ved ikke, hvilke ord der er tale om, så du kan tage tilfældige ord og slå ned på undervejs og dermed tage ytringsfriheden fra eleverne.

Konsekvensen af at sige ordet kan være, at man bliver isoleret i et hjørne med ryggen til, og at man dermed bliver tvunget ud af fællesskabet (ganske kort), fordi man brugte sin ytringsfrihed. Andre elever bliver tvunget ned i en planke (vælg flere elever ad gangen, og vælg gerne nogen, der 'kan tåle' eksperimentet). Du kan evt. aftale at inddrage et par frivillige elever i forvejen – dog i al hemmelighed for resten af klassen. Der samles op på øvelsen i slutningen af timen.

DEL 1B – FÆLLES BRAINSTORM – HVAD ER TORTUR: FOR ELLER IMOD?

SÅDAN GØR DU:

1. Udlever et par post-it-sedler til hver elev. Sammen med en makker skal de nu skrives tre-fem grunde til at benytte tortur og tre-fem grunde til ikke at bruge tortur.
2. Efterfølgende går eleverne sammen i mindre grupper, hvor de sammenligner bud på både fordele og ulemper.
3. Afslutningsvis diskuteres svarene i plenum, og hver gruppe præsenterer deres svar, som der samles op på. Tal sammen ind i, hvad tortur er, og hvorfor det er forbudt i alle sammenhænge.
 - A. Hvad er tortur?
 - B. Hvad er forskellen på fysisk og psykisk tortur?
 - C. Hvad er følgerne af tortur?
 - D. Hvorfor bruges tortur?

Se evt. følgende video sammen i klassen som en del af en afsluttende samtale om, hvad tortur er: vimeo.com/868633567 (6 min., kilde: Amnesty International)

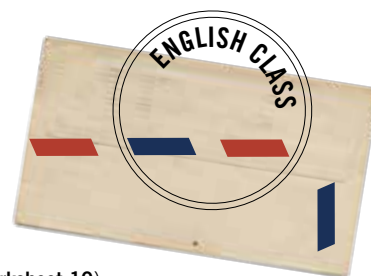

I KLASSELOKALET

DEL 2 – UNDERSØG SAGEN

SÅDAN GØR DU:

1. Bed eleverne om at læse sagen fra Forenede Arabiske Emirater (FAE) og genfortælle den for hinanden i klassen med egne ord. Se derefter følgende video: vimeo.com/861987643 (1.16 min.)
2. Undersøg, hvor FAE er placeret på et kort sammenlignet med Danmark? Spørg eleverne, hvad de kender til FAE?
3. Eleverne stiller to og to undringsspørgsmål til casen ved at færdiggøre sætningen: 'Det undrer mig, at...'. Lad dem stille to-tre umiddelbare spørgsmål. Sammenlign hinandens spørgsmål. Saml op på elevernes svar og refleksioner i en plenumsamtale eller i makkerpar.
4. Del dernæst eleverne ud i grupper a tre-fire og udlever **kopiark 9**, som de skal diskutere og finde mulige forklaringer til. Del evt. spørgsmålene op, så grupperne tager en klump hver, som de herefter deler deres svar på i plenum.
5. Husk undervejs at slå ned på 'forbudte ord', så eleverne oplever konsekvenser ved fx at bruge ordet "uretfærdigt". Saml i plenum op på, hvad det gør ved os mennesker, at vi ikke kender til spillereglerne – at vi bliver vilkårligt straffet uden at vide hvorfor.

COURSE OF ACTION:

1. Let the students go through the focus words in pairs (**worksheet 10**).
2. Let the students continue working with a buddy and read about the case from United Arab Emirates.
3. Ask the students to write down a few facts about the case and discuss in their own words what this case is about.
4. Research: Where is United Arab Emirates placed on a map compared to Denmark? What do you know about this country? Discuss in groups.
5. In groups: Hand out **worksheet 11** and discuss the questions. Ask the students to prepare a short class presentation with the main points from their groupwork.

I KLASSELOKALET

DEL 3 – PRIVILEGIEØVELSE

SÅDAN GØR DU:

1. Inden I går i gang med denne privilegieøvelse, tildeler du hver elev en hemmelig persona:
 - Person på 15 år fra Danmark.
 - Mand på 39 år fra Danmark.
 - Mand på 39 år fra Forenede Arabiske Emirater.
 - Pige på 15 år fra Forenede Arabiske Emirater.
 - Dreng på 15 år fra Forenede Arabiske Emirater.
2. Bed alle eleverne om at komme ud på gulvet. Eleverne stiller sig på en linje med plads til at træde skridt frem. Forklar, at du nu vil læse forskellige udsagn højt, og deres opgave bliver at gå et skridt frem, hvis de ved eller tror, at 'deres persona' har mulighed for at gøre dette. Det er helt okay at gætte, men de skal overveje "svaret". Saml løbende op på elevernes tilkendegivelser.
 - Du kan lægge dig i en blød og varm seng, når du skal sove.
 - Du kan tage hen og besøge din bedste ven/veninde, når du har lyst.
 - Du kan få besøg af din bedste ven/veninde, når du har lyst.
 - Du kan ringe til en ven, når du har lyst.
 - Du kan spise den mad, du har lyst til.
 - Du kan skrive et brev, hvis du har lyst.
 - Du kan tegne en tegning, hvis du har lyst.
 - Du kan mødes på gaden og hænge ud med venner uden at være bange.
 - Du kan gå udenfor og få frisk luft hver dag i længere tid, hvis du har lyst.
 - Du kan være sikker på, at du kan gå til lægen, når du har brug for det.
 - Du kan sige din mening uden, at du bliver straffet for det.
3. Saml op og spørg eleverne om følgende spørgsmål:
 - A. Hvad tænker I om denne øvelse – hvad har den vist os?
 - B. Hvad tænker I om fordelingen af privilegier?
 - C. Hvem havde uden tvivl flest privilegier og hvorfor? Hvad tænker I om dette – at I/i har privilegier, som Ahmed Mansoor og andre fx ikke har?
 - D. Kan I komme i tanke om børn og unge i Danmark, hvor privilegierne også er ulige fordelt (fx flygtningefamilier, socialt udsatte etc.)?

I KLASSELOKALET

DEL 4 – YTRINGSFRIHED – KAN MAN SIGE HVAD SOM HELST?

SÅDAN GØR DU:

1. Saml klassen ude på gulvet. Aftal hvor punkt A, B og C er.
 - A. = Ulovligt
 - B. = Jeg ved ikke, om det er det ene eller det andet
 - C. = Bare dumt
2. Sig nu følgende udsagn højt for klassen og bed dem placere sig der, hvor de finder det mest rigtigt – altså er følgende ulovligt at sige, bare dumt at sige eller ved eleven det ikke:

NB!

Ved de ytringer, som er ulovlige, er der en lærerforklaring i parentes

- Jeg hader min historielærer.
- Jeg hader statsministeren.
- Du har et virkelig grimt profilbillede på TikTok.
- Det var en utrolig kikset Snap-video, du sendte i går.
- Jeg har en bombe med i min skoletaske (ulovligt).
- Til en demonstration havde jeg lavet en dukke af statsministeren med et skilt, hvor der stod: 'Hun må og skal aflives' (handling blev frifundet i byretten, dog har anklagemyndigheden anket sagen til landsretten, da man mener, at der er tale om trusler – der er endnu ikke fældet dom).
- Til en demonstration satte jeg ild til koranen, og råbte: 'Fuck islam' (lovligt, men lovforslaget er ved at blive behandlet, så det fremover formentlig bliver ulovligt).
- Jeg hader FC Barcelona.
- I nat brænder jeg skolen ned (ulovligt, hvis man siger det offentligt, men ikke hvis du siger det for sjov til en ven).

VIDEN!

I mange samfund kæmper borgere, som fx Ahmed Mansoor, for demokratiske rettigheder og retten til at ytre sig. En kamp mod forskellige former for styre, der kontrollerer dets befolkninger. I Danmark er situationen anderledes. Her diskuterer vi ofte, hvor langt vi må og kan gå i ytringsfrihedens navn, når vi debatterer med og om hinanden, marginaliserede grupper, minoriteter, politiske grupperinger osv. Mange elever møder også ekstreme udtalelser i både skolen, onlinemiljøer, politiske debatter osv. Og diskussionen handler ofte om, hvor langt vi har ret til at gå ud fra et juridisk perspektiv frem for, hvor langt vi bør gå ud fra et etisk perspektiv.

I KLASSELOKALET

3. Saml op på elevernes samtale og forsøg sammen at formulere en definition af ytringsfrihed:
 - A. Er der grænser for, hvad man KAN og BØR sige?
 - B. Hvor går grænsen for ord og handlinger i ytringsfrihedens navn?
4. Del eleverne op makkerpar, udlever en post-it til hvert par og bed dem om at skrive deres definition ned på ytringsfrihed. Hæng alle post-its op på væggen og tal kort om dem sammen.
5. Se denne video sammen i plenum: youtu.be/O9n168oL7-I ("Ytringsfrihed - hvad må man?" DR, P3. 5.13 min).
6. Eleverne skal afslutningsvist sortere i forskellige udsagn fra den virkelige verden samt fiktive eksempler i to bunker hhv. en "Okay med lovgivningen" og en "Ikke okay med lovgivningen" og bagefter diskutere begrundelsen for deres valg. Udlever **kopiark 12** til grupper a tre-fire elever. Gruppen skal nu gennemgå hvert enkelt citat og overveje, om citaterne går over stregen – og om de bryder dansk lovgivning eller ej. Gør brug af viden fra videoen.
7. Diskuter dernæst i fællesskab følgende spørgsmål:
 - A. Hvilke udsagn finder I mest sårende og grænseoverskridende? Hvor synes I personligt, at grænsen går? Hvorfor?
 - B. Hvor går grænsen mellem kritik og hadefulde kommentarer?
 - C. Er der nogle af disse kommentarer, der ligger på grænsen i forhold til dansk lovgivning (fx racismeparagraffen eller injurielovgivningen)?
 - D. Hvad er forskellen på disse udsagn: Hvem tror du, er blevet straffet for disse udtalelser og hvorfor?
 - E. Hvilke udsagn er gået ustraffet hen og hvorfor?
 - F. Er der forskel på disse eksempler på ytringer sammenlignet med Ahmed Mansoors ytringer i casen fra Forenede Arabiske Emirater? Hvordan og hvorfor?

BONUSOPGAVE!

Hvis der er tid til det, kan I evt. se denne korte minidokumentar om Ahmed Mansoor (Ahmed Mansoor in film for the 2015 Martin Ennals Award) youtube.com/watch?v=ZjY_902AYH8 (09.07 min.).

I KLASSELOKALET

DEL 3 SKRIV FOR LIV -SAGERNE

ONKEL PABAI &
ONKEL PAUL

Australien
Kæmper for at redde deres
forfædres landområder.

24

TIDSFORBRUG: Del 1: 10-15 min. Del 2: 30-40 min. Del: 3A) 20 min. 3B) 45 min.

FAG: Dansk, samfundsfag, geografi og engelsk*. *Du kan vælge at læse og arbejde med casen på engelsk.

MATERIALER: Kopiark 13, 16 og 17 (worksheet 14 and 15).

LÆRINGSMÅL:

- Eleven opnår viden om et menneskes ret til livsnødvendige forhold.
- Eleven opnår viden om sammenhængen mellem klimaproblematikker og menneskerettigheder.

BESKRIVELSE: Sagen handler om de to samfundsledere, Onkel Pabai og Onkel Paul, fra Torres Strait Islands (Australien), og eleverne skal beskæftige sig med sammenhængen mellem klimaforandringer og menneskerettighederne.

De to samfundslederes forfædre har boet på øerne i tusinder af år. Men på grund af klimaændringerne risikerer deres levestil, traditionelle videnssystem, kultur og spirituelle forbindelser, der er blevet overleveret gennem generationer, at blive ødelagt for altid. Stigende vandstande forårsager flere og flere ødelæggelser hvert år. Lederne kæmper videre for at den australske regering skal påtage sig et ansvar og i højere grad arbejde for at reducere udledningen af drivhusgasser.

Sagen om Onkel Pabai og Onkel Paul og de følgende opgaver har til formål at øge viden om sammenhængen mellem klimaforandringer og menneskerettighederne – for hvad er klimaretfærdighed? Og hvordan ville du selv reagere, hvis du blev tvunget fra hus og hjem pga. klimaforandringer?

Eleverne skal diskutere og undersøge sagen med særligt fokus på følgende menneskerettighed:

- **ARTIKEL 17:** Alle har ret til at eje deres ejendom eller i fællesskab med andre. Ingen må tage din ejendom fra dig vilkårligt.

VIDEN!

Oprindelige folk og klima

Klimaforandringer betyder, at flere mennesker fremover vil få krænket deres rettigheder. Det gælder retten til liv, adgangen til sundhed, en passende bolig, mad og vand. Det gælder også retten til ytrings- og forsamlingsfrihed.

Klimaforandringerne går særligt hårdt ud over oprindelige folk, fordi deres livsform er så tæt knyttet til naturen. Når oprindelige folk som i sagen fra Australien står til at miste deres hjem, strider det mod FN's Erklæring om Oprindelige Folks Rettigheder fra 2007. Heri bliver det understreget, at oprindelige folk har ret til at leve et værdigt liv, til at bevare og styrke deres egne institutioner, kulturer og traditioner og til at fortsætte deres selvbestemte udvikling i overensstemmelse med deres egne behov og forhåbninger. Herunder princippet om frit, forudgående og informeret samtykke, som refererer til oprindelige folks ret til at give eller nægte samtykke til enhver handling, der kan påvirke deres landområder, territorie eller rettigheder.

Læs mere: amnesty.dk/vores-arbejde/klima/ og amnesty.dk/vores-arbejde/oprindelige-folk-i-sydamerika/

SKRIV FOR LIV LÆRERVEJLEDNING 7.-10. KLASSE

I KLASSELOKALET

DEL 1 – INTROØVELSE: TÆNKESKRIVNING – HVAD NU HVIS DET VAR MIT HJEM?

SÅDAN GØR DU:

1. Tal kort i klassen om, hvilke klimakatastrofer eleverne har hørt om og kender til. Vis dem der efter videoklipet og billederne fra oversvømmelserne i Norge (sommeren 2023). I klippet flyder et helt (træ)hus med vandmasserne, og oversvømmelserne af norske elve fik store konsekvenser for mange nordmænd: dr.dk/nyheder/udland/i-norge-fortsaetter-evakueringerne-mens-de-ekstreme-vandmasser-skaber-oversvømmelser
2. Bed hver elev om at åbne et tomt Word-dokument (eller andet). Fortæl, at de nu har fem-syv minutter til at skrive det, der umiddelbart kommer til dem, over spørgsmålet 'Hvad nu hvis det var mig, der blev ramt voldsomt af klimaforandring-er?'. Mind dem om, at denne free-flow-skriveøvelse handler om at skrive sine første tanker ned i fulde sætninger, og ikke om at have perfekt grammatik, tegnsætning osv. Hjælp gerne eleverne med følgende hjælpespørgsmål:
 - A. Hvad ville du gøre?
 - B. Hvor ville du tage hen?
 - C. Hvad ville du medbringe?
 - D. Hvordan ville det mon føles for dig?
3. Del kort hinandens tanker og tekster med hinanden.

DEL 2 – UNDERSØG SAGEN

SÅDAN GØR DU:

1. Forklar klassen, at over hele verden kæmper (oprindelige) folk for at beskytte deres samfund mod konsekvenserne af klimaforandringerne. Et af de steder er i Australien, hvor to samfundsledere, der stammer fra et oprindeligt folk, har indbragt den australske regering i retten for ikke at gøre nok for at forhindre klimaforandringer i at ødelægge deres øer og deres kultur – og altså deres hjem. Tal kort om, hvad det vil sige at tilhøre et oprindeligt folk.
2. Læs om sagen fra Torres Strait Islands (Australien) og genfortæl den for hinanden i klassen med egne ord. Se derefter følgende video: vimeo.com/870690788
3. Undersøg, hvor Torres Strait Islands er placeret på et kort sammenlignet med Danmark. Hvad ved I umiddelbart om området? Hvad kender I til Australien?
4. Eleverne stiller to og to undringsspørgsmål til casen ved at færdiggøre sætningen:

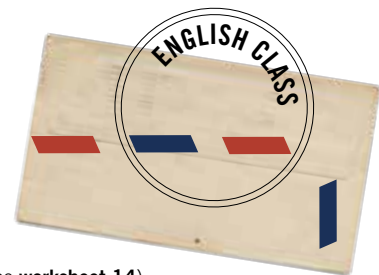
BONUSOPGAVE!

Hvis du har tid, kan du evt. præsentere følgende DR webfeature for klassen, som de gennemgår to og to: dr.dk/nyheder/webfeature/sommer-med-klimaforandringer

I KLASSELOKALET

'Det undrer mig, at...'. Lad dem stille to-tre umiddelbare spørgsmål. Sammenlign hinandens spørgsmål. Saml op på elevernes svar og refleksioner i en plenum samtale eller i makkerpar.

5. Del dernæst eleverne ud i grupper a tre-fire og udlever **kopiark 13**, som de skal diskutere og finde mulige forklaringer til. Del evt. spørgsmålene op, så grupperne tager en klump hver, som de herefter deler deres svar på i plenum.

COURSE OF ACTION:

1. Let the students go through the focus words in pairs (use **worksheet 14**).
2. Let the students continue working with a buddy and read about the case from Torres Strait Islands (Australia).
3. Ask the students to write down a few facts about the case and discuss in their own words what this case is about.
4. Research: Where is Torres Strait Islands (Australia), placed on a map compared to Denmark? What do you know about this country? Discuss in groups.
5. In groups: Hand out **worksheet 15** and discuss the questions. Ask the students to prepare a short class presentation with the main points from their groupwork.

DEL 3A: FORESTILLINGSØVELSE: DA DANMARK BLEV SKYLLET BORT – PÅ FLUGT FRA KLIMAET

SÅDAN GØR DU:

1. På **kopiark 16** finder du en kort, fiktiv fortælling, som du læser højt. Bagefter lader du eleverne læse den hver især efterfølgende.
2. Fælles refleksion: Saml op på fortællingen i fællesskab. Saml eleverne i en inside-out circle, så alle får en makker at tale med. Efter et minuts tid skifter eleverne makker ved, at eleverne i ydercirklen tager et eller to skridt til højre.
 - A. Hvad handler fortællingen om?
 - B. Hvordan følte det at høre/læse fortællingen?
 - C. Hvad kan vi bruge fortællingen til?
 - D. Hvad undrede du dig over?

I KLASSELOKALET

- E. I fremtiden vurderes det, at vi flere må flygte fra klimaet. Hvor tror I, at klimaet særligt vil få folk til at tage flugten? Hvilke konsekvenser får det for disse mennesker, og hvordan kommer det mon til at påvirke resten af verden?
- F. Kan der mon gøres noget? Hvad?

DEL 3B: DEBATINDLÆG: HVEM SKAL FIKSE KLIMAET?

SÅDAN GØR DU:

1. Bed eleverne om individuelt eller i makkerpar at skrive et kort debatindlæg eller opslag til et socialt medie, hvor de tilkendegiver og debatterer deres holdning til emnet: Hvem har ansvaret for at gøre noget for at fikse klimaet? Genopfrisk gerne elevernes viden om den argumenterende genre.
2. Udlever **kopiark 17**, som eleverne evt. kan læne sig op ad.
3. Aftal en deadline med eleverne.
4. Lad klassen dele deres debatindlæg og holdninger med hinanden. Hæng dem gerne op i klassen og læs dem højt for hinanden i mindre grupper.

I KLASSELOKALET

VIDEN!

HVORFOR HANDLER KLIMA OM MENNESKERETTIGHEDER?

Klimaforandringer betyder, at flere mennesker fremover vil få krænket deres rettigheder. Det gælder retten til liv, adgangen til sundhed, en passende bolig, mad og vand. Det gælder også retten til ytrings- og forsamlingsfrihed. Aktivister og menneskerettighedsforkæmpere har ret til at demonstrere, protestere og give deres holdning til kende i forhold til klimaforandringerne. Retten til ikke at blive diskrimineret bliver også krænket i forbindelse med klimaforandringer. Når tørke, oversvømmelser og uforudsigeligt vejr rammer, går det oftest ud over de mest marginaliserede grupper i befolkningen som fattige, kvinder og børn. Det ændrede klima har også store konsekvenser for oprindelige folk, der lever af deres jord, planter og har historisk kulturelle bånd til naturen.

Ifølge FN's Verdenssundhedsorganisation WHO risikerer 250.000 mennesker at dø per år i 2030-2050 på grund af malaria, underernæring, diarré og ekstrem varme. Adgangen til vand bliver også begrænset på grund af klimaforandringer. Hvis den globale gennemsnitstemperatur stiger med mere end to grader, vil én milliard menneskers adgang til vand blive alvorligt begrænset.

Kilder: Hvorfor handler klima om menneskerettigheder: amnesty.dk/vores-arbejde/klima, Oprindelige folk og klima i Sydamerika: amnesty.dk/vores-arbejde/oprindelige-folk-i-sydamerika

HVAD GØR AMNESTY INTERNATIONAL?

Siden 2009 har vi arbejdet sammen med internationale koalitioner omkring forskellige klimaaktiviteter. Vi har arbejdet for at få inkluderet en reference til menneskerettighederne i den bindende klimaaftale, som blev indgået i Paris i 2015 af FN's 196 medlemslande.

På COP21 i Paris i december 2015 indgik de 196 medlemslande i FN's klimakonvention (UNFCCC) en juridisk bindende klimaaftale – den såkaldte Paris-aftale. Her forpligtiger landene sig til at holde den globale temperaturstigning til mellem halvanden og to grader celsius.

Alle landene har forpligtet sig til at udarbejde nationale planer for, hvordan de vil bidrage til reduktionen af drivhusgasser, som fører til klimaforandringerne. Den store opgave ligger nu i at sikre, at de 196 lande lever op til de mål, som de har sat sig.

I Amnesty mener vi, at alle lande skal mindske deres drivhusgasser, så den globale temperatur ikke overstiger halvanden grader celsius. Regeringer skal derfor udfase brugen af fossile brændstoffer og være hundrede procent afhængig af kulstof-neutralt brændstof i år 2050.

Enhver stat har ansvar for at forebygge og mindske klimaforandringer og hjælpe sin befolkning med at tilpasse sig klimaforandringerne. Hvis klimaforandringerne fører til krænkelser af menneskerettigheder, er landenes regeringer ansvarlige for, at individer kan få oprejsning og erstatning.

Kilde: Amnesty.dk

I KLASSELOKALET

DEL 3 SKRIV FOR LIV -SAGERNE

**JUSTYNA
WYDRZYŃSKA**

Polen

Retsforfulgt for at kæmpe for
sikre aborter.

TIDSFORBRUG: Del: 1A) 10 min. 1B) 15 min C) 20 min. Del 2: 30-40 min. Del 3: 60 min.

FAG: Dansk, samfundsfag, sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab og engelsk*. *Du kan vælge at læse og arbejde med casen på engelsk.

MATERIALER: Kopiark 18 (worksheet 19 and 20).

LÆRINGSMÅL:

- Eleven opnår viden om et menneskes ret til livsnødvendige forhold.
- Eleven opnår viden om konsekvenserne af at forbyde fri abort.
- Eleven kan diskutere kvinders ret til egen krop og retten til fri abort.

BESKRIVELSE: Skriv for Liv-sagen fra Polen handler om Justyna Wydrzyńskas, der er medstifter af Abortion Dream Team, et aktivistisk kollektiv, der kæmper mod abortstigmaet og tilbyder råd til, hvordan man kan få en sikker abort i Polen, hvor abortlovene er blandt de strengeste og mest restriktive i Europa.

I november 2022 blev Justyna anklaget af statsanklageren for at "hjælpe med en abort", og i marts 2023 blev hun fundet skyldig og dømt til otte måneders samfundstjeneste. Hendes advokater har appelleret dommen, da den sætter en farlig præcedens. Uden den støtte og pålidelige information, som hun og andre aktivister formidler, vil kvinder i Polen være alene og uden adgang til sikre aborter.

I opgaverne skal eleverne diskutere og undersøge sagen med særligt fokus på følgende menneskerettighed:

- **ARTIKEL 25:** Alle har ret til livsnødvendige forhold. Det er for eksempel mad, tøj, lægehjælp og et sted at bo.

I KLASSELOKALET

VIDEN!

POLEN OG ABORT

Polske kvinder kan kun få en abort, hvis de er gravide med et alvorligt skadet foster eller i sager om voldtægt, incest, eller hvis moderens liv er i fare. Stramningen blev vedtaget i 2020 og er dermed en af de strammeste abortlovgivninger i EU.

Abort er kun en af de rettigheder, som bliver knægtet i Polen. Siden regeringsskiftet i 2015 har Polens regering været i strid med grundlæggende menneskerettigheder. Retssikkerhed, pressefrihed, kvinde- og LGBTI+rettigheder er alle blevet forringet. Og de, der kæmper imod, er under pres fra en regering, der forsøger at bremse kritikken med opslidende retssager.

Læs mere om den politiske situation og knægtelsen af rettigheder her: [amnesty.dk/polens-frie-fald/](https://www.amnesty.dk/polens-frie-fald/)

KVINDEKONVENTIONEN

Ifølge FN's Kvindekongvention bør stater være forpligtiget til:

1. De deltagende stater skal træffe alle passende foranstaltninger til at afskaffe diskrimination imod kvinder på sundhedsområdet for, på grundlag af ligestilling mellem mænd og kvinder, at sikre adgang til lægebehandling og sundhedspleje, herunder familieplanlægning.
2. Uanset bestemmelserne i foranstående stk. 1 skal de deltagende stater sikre kvinder passende og om nødvendigt gratis bistand i forbindelse med graviditet og nedkomst og i tiden efter fødslen såvel som tilstrækkelig ernæring under graviditet og amning.

Kilde: [menneskeret.dk](https://www.menneskeret.dk)

I KLASSELOKALET

DEL 1A – DE FIRE VERDENSHJØRNER – HVEM BESTEMMER OVER DIN KROP?

SÅDAN GØR DU:

1. Eleverne skal tage stilling til forskellige statements, der handler om, hvem der træffer hvilke valg på vegne af dem og deres krop. Hver gang du læser et statement højt, skal eleverne placere sig i et af disse hjørner:
 - helt enig
 - enig
 - uenig
 - helt uenig

Hvis eleverne er usikre, kan de placere sig midt på gulvet.

Udsagn:

- Dine forældre bestemmer, hvornår du skal gå i bad.
 - Dine (idræts)lærere bestemmer, hvornår du skal gå i bad.
 - Dine forældre bestemmer, hvor meget make-up du må tage på.
 - Dine forældre bestemmer, hvornår du skal bruge cykelhjelm.
 - Dine lærere bestemmer, hvornår du skal tage cykelhjelm på.
 - Dine forældre bestemmer, hvilket tøj du må gå i.
 - Dine forældre bestemmer, om du skal tage et hovedtørklæde på (eller andre religiøse symboler).
 - Dine forældre bestemmer, om og hvornår du skal gå til lægen.
 - Din skole bestemmer, hvilket tøj du må have på i skolen.
 - Du bestemmer over din egen krop.
2. Bed eleverne tale med hinanden i deres hjørner om deres begrundelse for, hvor de står.
 3. Tag en kort runde med argumenter/grunde.
 4. Lad derefter eleverne i hvert hjørne finde noget, de enten er uenige i, eller de gerne vil spørge et andet hjørne om.

DEL 1B – REFLEKSIONSCIRKEL

SÅDAN GØR DU:

1. Saml eleverne i en stor rundkreds på gulvet.
2. Forklar klassen, at du endnu en gang vil læse nogle udsagn højt for dem, som de skal overveje og reflektere over. Hvis de føler, at udsagnet gælder dem, så bed dem om at række en hånd i vejret eller sætte sig på hug. Fortæl, at de ikke denne gang behøver

I KLASSELOKALET

at kommentere eller uddybe deres valg, men blot reflektere over, hvorvidt udsagnet vækker genklang eller ej.

Udsagn:

- Jeg er blevet kritiseret eller truet på grund af noget, jeg tror på.
- Jeg har følt mig bange på grund af noget, jeg har sagt eller gjort, som andre ikke var enige i.
- Jeg har været frustreret over regler eller love, som jeg synes er uretfærdige.
- Jeg har følt mig usikker på, hvornår jeg skulle beslutte noget vigtigt om min fremtid.
- Jeg har følt, at jeg ikke kunne træffe valg om min egen krop.
- Jeg har måttet træffe et valg om, hvad der er bedst for mit helbred eller min krop.
- Jeg har følt mig glad, da jeg var i stand til at løse et problem på egen hånd.
- Jeg har følt mig stolt af mig selv over at finde en måde at gøre tingene bedre på, da jeg var i en svær situation.
- Jeg har følt mig stolt over en tid, hvor jeg lyttede til mig selv og traf et sundt valg for mig selv og mit liv.
- Jeg har følt glæden og tilfredsstillelsen ved at støtte nogen i udfordrende tider.
- Jeg har følt glæden og lettelsen ved at blive hjulpet af nogen, når jeg troede, jeg var nødt til at stå i en vanskelig situation alene.

3. Opsamlende snak: Hvis enkelte eller flere elever føler sig trygge ved at dele ud af deres tanker, så spørg dem afslutningsvis om:

- A. Hvorfor er det vigtigt, at vi søger støtte hos andre mennesker, når vi står over for udfordrende situationer?
- B. Har du nogensinde modtaget hjælp fra en uventet kilde? Hvordan føltes det?

4. Hjælp eleverne gennem samtalen ved f.eks. at fortælle, at det er normalt at møde udfordringer på sin vej, føle sig bange eller misforstået. Når vi deler oplevelser og følelser med hinanden, oplever vi ofte, at vi ikke er så alene, som det til tider kan føles. Fortæl eleverne, at de om lidt skal arbejde med en sag, der handler om retten til fri abort. En sag, der drejer sig om at kunne træffe beslutninger om ens fremtid samt valg i forhold til egen krop og helbred. Spørg til allersidst om følgende:

I KLASSELOKALET

- A. Hvorfor er det vigtigt, at vi kan træffe vores egne beslutninger om vores krop og vores sundhed?
- B. Hvad sker der, hvis andre mennesker bestemmer for os/over os?

DEL 1C – RESEARCH

SÅDAN GØR DU:

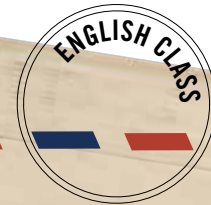
1. Del eleverne ind i par og bed dem undersøge reglerne for abort i Danmark og sammenligne med Polen vha. to-tre gode kilder på nettet. Bed dem om at notere løbende, hvad de finder ud af: Hvad er abortgrænsen i Danmark, og findes der nogen undtagelser? Hvornår blev denne lov indført i Danmark? Hvad siger reglerne i Polen?
2. Når eleverne har fundet svar på spørgsmålene, deler de den med et andet makkerpar.
3. Saml kort op i klassen.
 - A. Er der noget, I er blevet klogere på eller undrer jer over?
 - B. Hvad tænker I om, abortreglerne i Polen sammenlignet med Danmark?
 - C. Har I umiddelbart en holdning til, hvilke regler der er 'bedst'?

DEL 2 – UNDERSØG SAGEN

SÅDAN GØR DU:

1. Bed eleverne om at læse sagen fra Polen, og genfortæl den for hinanden i klassen med egne ord. Se derefter følgende video: vimeo.com/864365969 (5.15 min.).
2. Undersøg sammen, hvor Polen er placeret på et kort sammenlignet med Danmark og spørg, hvad klassen ved om Polen.
3. Eleverne stiller to og to undringsspørgsmål til casen ved at færdiggøre sætningen: 'Det undrer mig, at...' Lad dem stille to-tre umiddelbare spørgsmål. Sammenlign hinandens spørgsmål. Saml op på elevernes svar og refleksioner i en plenumsamtale eller i makkerpar.
4. Del dernæst eleverne ud i grupper a tre-fire og udlever **kopiark 18**, som de skal diskutere og finde mulige forklaringer til. Du kan evt. dele spørgsmålene op i klumper, så eleverne deles om at finde svar, som de så kan dele i plenum.

I KLASSELOKALET

COURSE OF ACTION:

1. Let the students go through the focus words in pairs (**worksheet 19**).
2. Let the students continue working with a buddy and read the case from Poland.
3. Ask the students to write down a few facts about the case and discuss in their own words what this case is about.
4. Research: Where is Poland placed on a map compared to Denmark? What do you know about this country? Discuss in groups.
5. In groups: Hand out **worksheet 20** and discuss the questions. Ask the students to prepare a short class presentation with the main points from their groupwork.

DEL 3 – DEBATTEN

SÅDAN GØR DU:

1. Del eleverne ud i fem grupper. Fortæl dem, at de skal researche på abort og forskellige synspunkter:
 - En gruppe finder argumenter for retten til fri abort fra organisationer som Justynas (Abortion Dream Team).
 - En gruppe finder argumenter fra organisationer, som er modstandere af abort.
 - En gruppe finder den katolske kirkes argumenter og dykker ned i dens rolle i landet.
 - En gruppe kigger på, hvad den polske regering mener.
 - En gruppe kigger på, hvad danske politikere mener om retten til fri abort.
2. Rollespil: Hver gruppe vælger nu en til tre repræsentanter. De skal nu forsøge at repræsentere det synspunkt, som gruppen har undersøgt.
3. Gør klar til en ti minutters debat, hvor eleverne får lov at gøre brug af deres research samt sagen om Justyna Wydrzyńska. I løbet af debatten skal holdet bag repræsentanterne stå klar til at hjælpe ved at fodre repræsentanterne med ideer og argumenter.
4. Opfølgende samtale: Tal med klassen om:

I KLASSELOKALET

- A. Hvordan det var at debattere og argumentere for en holdning, man ikke nødvendigvis er enig i?
 - B. Hvad er klassen blevet klogere på?
 - C. Hvilke argumenter var mest overbevisende og hvorfor?
 - D. Er der nogen, der har ændret mening til spørgsmålet om abort – hvorfor/hvorfor ikke?
 - E. Hvorfor er det i strid med bl.a. artikel 25 i menneskerettighedserklæringen ("Alle har ret til livsnødvendige forhold. Det er for eksempel mad, tøj, lægehjælp og et sted at bo"), når lande som Polen og stater i USA fratager kvinder retten til at få foretaget en abort?
 - F. Ville det, der er sket i Polen, kunne ske herhjemme – hvorfor/hvorfor ikke?
5. Fortæl klassen, at vi i Danmark kun har haft fri abort siden 1973. Før den fri aborts indførelse rejste danske kvinder til Polen for at få foretaget aborter. Dengang var Polens abortlovgivning nemlig meget liberal sammenlignet med i dag. Vi kan (altså med andre ord) ikke tage rettigheder for givet. Spørgsmålet er, hvordan ville vi mon reagere, hvis vores regler for abort i Danmark blev som i Polen?
6. Del eleverne ind i grupper med tre i hver og bed dem diskutere:
- A. Hvad nu hvis danske politikere lavede en lov, der fjernede kvinders ret til fri abort?
 - B. Hvordan ville I reagere?
 - C. Hvordan ville befolkningen reagere?
 - D. Hvad ville I gøre?

Giv eleverne et par minutter til at diskutere spørgsmålet, og lad hver gruppe pitche deres samtale for resten af klassen.

I KLASSELOKALET

DEL 4 EVALUERING

Der er tre evalueringsøvelser. Du kan lave en eller flere – alt efter, hvad der passer bedst i din undervisning.

EVALUATION – TVÆRGÅENDE OPGAVER I ENGELSK

TIDSFORBRUG: 120-180 min.

FAG: Engelsk.

MATERIALER: SkoleTube and **worksheet 21**.

BESKRIVELSE: Focus on the two cases from the English-speaking countries USA, and Australia.

COURSE OF ACTION:

1. After having worked with the questions for discussion, let the students create a final evaluation product – for instance a podcast or a video (mini-documentary) about one or both cases.
2. Guide the students, so they make use of their knowledge from working with the cases.
3. Hand out **worksheet 21**

PRODUCER EN MENNESKERETTIGHEDSPAKAT

TIDSFORBRUG: 45-60 min.

FAG: Dansk og samfundsfag.

BESKRIVELSE: Eleverne skal i grupper overveje, hvad de har lært og/eller er blevet klogere på i forløbet med Skriv for Liv-kampagnens fokus på menneskerettighederne og vigtigheden af lige rettigheder for alle.

SÅDAN GØR DU:

1. Del eleverne ud i grupper a to-tre.
2. Hver gruppe skal nu producere en oplysningsplakat, der enten oplyser eller minder andre om en eller flere af de mange rettigheder, vi nyder til daglig. Plakaten kan laves på

I KLASSELOKALET

kreativ vis i hånden på klippe-klistre og/eller tegne-maler, eller den kan produceres på en computer i Word eller vha. et af følgende programmer:

- **Canva:** nemt og brugervenligt og leverer mange layouts at starte fra (gratis).
 - **Photopea** via Skoletube: lidt mere avanceret, men giver flere muligheder. Skabeloner at starte fra (kræver abonnement på SkoleTube).
 - **Pixlr:** brugervenligt og har avancerede funktioner (gratis).
3. Eleverne skal først brainstorme og herefter tegne en skitse i hånden, inden de bruger et af værktøjerne ovenfor.
 4. Print plakaterne og hæng dem op. Lad hver gruppe stå for en kort pitch, hvor de fortæller om deres plakat og tankerne bag. Fungerer plakaten – hvorfor/hvorfor ikke?

NB!

I må meget gerne sende jeres flotte plakater ind til os på Gammeltorv 8, 5. sal - 1457 København K.

TÆNKESKRIVNING

TIDSFORBRUG: 20 min.

MATERIALER: Kopiark 22.

FAG: Tværfaglig.

BESKRIVELSE: Som en kort opsamlingsøvelse skal hver elev nu reflektere over hele 'Skriv for Liv'-forløbet, og hvad eleven tager med sig.

SÅDAN GØR DU:

1. Udlever **kopiark 22**, eller bed eleverne om at åbne et dokument på deres computer. Giv dem nu syv-ti min. til at svare på spørgsmålene.
2. Lad eleverne tale om udsagnene i kopiarket. Vis dem eventuelt på tavlen, og lad eleverne diskutere dem i mindre grupper.
3. Saml afslutningsvist op på klassens refleksioner i plenum.

GUIDE TIL BREVSKRIVNING

HJÆLP ROCKY MYERS

SKRIV EN SOLIDARITETSHILSEN TIL ROCKY, SÅ HAN VED, AT HAN IKKE ER GLEMT, OG AT VI ER MANGE, DER KÆM- PER FOR HANS SAG SAMMEN MED HAM.

Rocky har svært ved at læse, så undgå at skrive for meget og skriv meget enkelt. Send gerne billeder af, hvor du bor eller postkort fra en ferie eller et sted, du holder af.

SKRIV ET APPELBREV TIL ALABAMAS GUVERNØR.

Dear Governor

I urge you to use your power to grant clemency to Rocky Myers and commute his death sentence. Rocky Myers's trial was flawed, with inconsistent testimonies and allegations of police pressure. One key witness against him later recanted his testimony, stating that he had lied. The overwhelmingly white jury recommended a sentence of life imprisonment, yet the judge sentenced Rocky Myers to death. This practice is now illegal in Alabama. Rocky Myers was burdened with ineffective legal representation and abandoned by his post-conviction lawyer, meaning he unknowingly missed deadlines for appeal. He also has an intellectual disability. Please do not let Rocky Myers be executed.

Yours sincerely,

HJÆLP AHMED MANSOOR

SKRIV EN SOLIDARITETSHILSEN TIL AHMED MANSOOR, SÅ HAN VED, AT HAN IKKE ER GLEMT, OG AT VI ER MANGE, DER KÆM- PER FOR HANS SAG SAMMEN MED HAM.

Lav dit brev med udsmykninger eller fotos, så det er personligt. Du kan fx skrive, hvad du tænker eller føler om Ahmeds sag. Du kan også skrive lidt om sig selv eller nogle oplevelser, du har haft. Hvad tror du, Ahmed kan have brug for at høre?

SKRIV ET APPELBREV TIL SHEIKH MOHAMED BIN ZAYED BIN SULTAN AL NAHYAN.

Your Highness

I call on you to immediately and unconditionally release Ahmed Mansoor and to quash his sentence and conviction, as he has been imprisoned solely for his peaceful human rights activism. Pending his release, he should be detained in conditions that comply with international standards and must not be subjected to torture or other ill-treatment. He must be granted immediate and regular access to his family and any healthcare he may require.

Yours sincerely,

KOPIARK 1

HJÆLP ONKEL PABAI OG ONKEL PAUL

SEND EN SOLIDARITETSBEKED TIL FOLKET AF TORRES STRAIT, OG VIS DEM, AT DU STØTTER DEM I DERES KAMP FOR AT BESKYTTE DERES HJEMLAND.

Lav dit brev med udsmykninger eller fotos, så det er personligt. Du kan fx skrive, hvad du tænker eller føler om deres sag. Du kan også skrive lidt om sig selv eller nogle oplevelser, du har haft. Hvad tror du, de to kan have brug for at høre?

SKRIV ET APPELBREV TIL AUSTRALIENS PREMIER-MINISTER.

Dear Prime Minister

To protect the Torres Strait Islands and the human rights of First Nations Peoples, I call on your government to take adequate and human rights-consistent climate action by rapidly reducing carbon emissions in line with the world commitment of limiting global warming to 1.5°C and in line with the best available scientific research. Your government currently states that by 2030 it will reduce emissions 43% below 2005 levels. This is not enough to save the Torres Strait Islands. Leading climate scientists on the Climate Targets Panel calculate Australia's greenhouse emissions need to be reduced by 74% by 2030.

Yours sincerely,

HJÆLP JUSTYNA WYDRZYŃSKAS

SKRIV EN SOLIDARITETSHILSEN TIL JUSTYNA WYDRZYŃSKAS, SÅ HUN VED, AT HUN IKKE ER GLEMT, OG AT VI ER MANGE, DER KÆMPER FOR HENDES SAG.

Lav dit brev med udsmykninger eller fotos, så det er personligt. Du kan fx skrive, hvad du tænker eller føler om Justynas sag. Du kan også skrive lidt om sig selv eller nogle oplevelser, du har haft. Hvad tror du, Justyna kan have brug for at høre?

SKRIV ET APPELBREV TIL STATSANKLAGEREN I POLEN.

Dear Prosecutor General

I call on you to take all necessary measures to ensure that Justyna Wydrzyńska's unjust conviction is overturned and to refrain from bringing any other charges against her for carrying out her legitimate defence of human rights. Justyna and other activists provide essential support and trustworthy information to women seeking the healthcare they are entitled to. She was convicted for helping a woman in an abusive relationship access a safe abortion. Her conviction sets a dangerous precedent.

Yours sincerely,

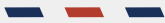
QUIZ OG BYT: FAKTA OM RACISME

(skal printes og klippes ud i to eksemplarer) - side 1 af 2

Kilde: Racisme, forlaget Turbine.

I 2018 var der 260 personer i Danmark, der anmeldte til politiet, at de var blevet udsat for racisme. Det er dobbelt så mange som i 2015.

247 af de 260 racistiske forbrydelser i 2018 var rettet mod ikke-etniske danskere. Det er især muslimer, der oplever at blive udsat for racisme. Men der er også en stigning af racisme mod jøder.

En afroamerikansk mand har 2,5 gange større risiko for at blive dræbt af politiet i USA end en hvid mand.

Foreningen Grønlandske Børn har undersøgt, hvilke fordomme grønlandske unge møder i Danmark:

En fortæller:

"Jeg er flere gange blevet spurgt om, hvordan jeg holder varmen i min iglo om vinteren".

En anden siger:

"Jeg havde en biologilærer, som var overrasket over, at jeg var fra Grønland. Han mente, at jeg var for kvik til at være grønslænder."

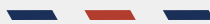
Racisme er en idé om, at man kan dele mennesker op efter deres hudfarve. De tanker opstod for flere hundrede år siden. Det var især hvide, der inddelte os mennesker i det de kaldte racer. De brugte kategorier som hvide, sorte og gule. Hvid var generelt bedst. I dag er det internationalt anerkendt og belyst i menneskerettighederne, at alle skal behandles ens uanset deres forskellighed og race.

Frem til 1910 udstillede Tivoli i København mennesker. Københavnerne kunne komme at kigge nærmere på kinesere og afrikanere. De kunne også kigge på oprindelige folk fra Australien. De kaldes aboriginals. Kineserne havde deres egne små træhuse og fik penge for at lade sig udstille. De blev anset som næsten lige så fine som hvide. Afrikanerne og aboriginals blev holdt i bur som dyr. De fik ingen løn for at lade sig udstille. De var ofte halvnøgne og blev sat til at danse.

I 1600-tallet begyndte Danmark at købe mennesker i Vestafrika. Vi betalte for dem med våben. Herefter låste vi slaverne inde i lastrum på store træskibe. Vi sejlede dem til De Vestindiske Øer. Det var øer, som Danmark ejede. De var kolonier. Her havde danskerne store gårde, hvor de især dyrkede sukkerrør. Det krævede masser af folk i markerne. Dag ud og dag ind knoklede slaverne. Sukkeret blev sendt til Danmark og endte i kager og i maverne på danskerne. Vi købte og solgte mennesker i omkring 200 år. Det stoppede først helt i 1848. En del af Amalienborg er fx bygget for penge, som er tjent på slaverne. Amalienborg er der, Dronning Margrethe bor.

QUIZ OG BYT: FAKTA OM RACISME

(skal printes og klippes ud i to eksemplarer) - side 2 af 2

Kilde: Racisme, forlaget Turbine.

Adolf Hitler kom til magten i Tyskland for knap 100 år siden. Dengang boede der ikke særlig mange jøder i Tyskland. Under en procent af tyskerne var jøder. Alligevel gav Hitler jøderne skylden for alt, der var galt i landet.

Hitler lavede også et særligt system for mennesker. Her var tyskerne de bedste. De stod over grupper som jøder, romaer og afrikanere. Der skulle kun være plads til tyskere i Tyskland. Han kaldte dem for ariere. En perfekt arier var høj, blond og havde blå øjne.

Hitler endte med at slå seks millioner jøder samt homoseksuelle, romaer og sorte. Alle, der ikke var ariere, skulle udryddes.

I Danmark bor der omkring 5000-7000 romaer. Måske kender du dem som sigøjnere. Det er et meget nedsættende ord. Det betyder noget i retning af uren. Selv foretrækker de at blive kaldt for romaer. Romaerne har altid skilt sig ud. Førhen var de tit omrejsende. Det vil sige, at de ikke havde en fast bolig. Desuden er en del romaer lidt mørkere i huden end de fleste af os i Danmark. Romaerne var altså nemme at genkende. Vi har ikke behandlet romaerne særligt godt i Danmark. For 500 år siden udviste kongen alle romaer fra landet. Dem, der ikke rejste frivilligt, blev slået ihjel. Da der stadig var romaer i Danmark 200 år senere, lavede kongen en ny lov. Hvis romaerne ikke forlod landet, ville de komme i fængsel i rigtig lang tid. Desuden ville deres børn blive taget fra dem. Den lov gjaldt indtil 1950'erne.

Der var slaveri USA helt frem til 1865. Det vil sige, at hvide mennesker ejede sorte mennesker i 250 år. I mange år efter var der kæmpe forskel på at være hvid og sort. Det var især tydeligt i de stater, hvor der havde været slaveri. Først i 1965 fik alle sorte lov til at stemme ved valg.

Fra 1948 til 1994 var Sydafrika et delt land. De hvide holdt resten af befolkningen i en slags fangenskab. Dem, der ikke var hvide, havde næsten ingen rettigheder. De måtte ikke stemme ved valg. De måtte heller ikke bo i større byer med mindre, at de arbejdede der. Hvis en far arbejdede i en større by, måtte hans familie ikke bo sammen med ham. Der måtte ikke spilles afrikansk musik i tv eller radio.

De hvide havde det til gengæld supergodt. De havde fx private hvide strande og egne hvide restauranter. Hvide børn fik ti gange så mange penge til deres skolegang som sorte.

Nogle synes, at det er sjovt at bruge et ord som 'neger'. Ordet er racistisk, men nogle ser det som en sjov vits. Hvis man laver vitser med den slags ord, er man det, der kaldes en hyggeracist.

TRÆK OG TEGN

(skal printes og klippes ud i det antal grupper, du har inddelt klassen i)

MUSLIM

SYGEPLEJERSKE

LGBTI+PERSON

DIREKTØR

KÆRESTEPAR

PROFESSOR

EUROPÆER

FATTIG PERSON

TURIST

MILLIONÆR

FLYGTNING

FORESTILLINGER OG STEREOTYPER

Diskuter følgende i gruppen:

A. HVAD TÆNKTE I, DA I TEGNEDE?

B. HVORFOR HAR I VALGT AT TEGNE ORDET, SOM DE GJORDE?

- Var det nemt/svært for de andre at gætte?
- Hvorfor?

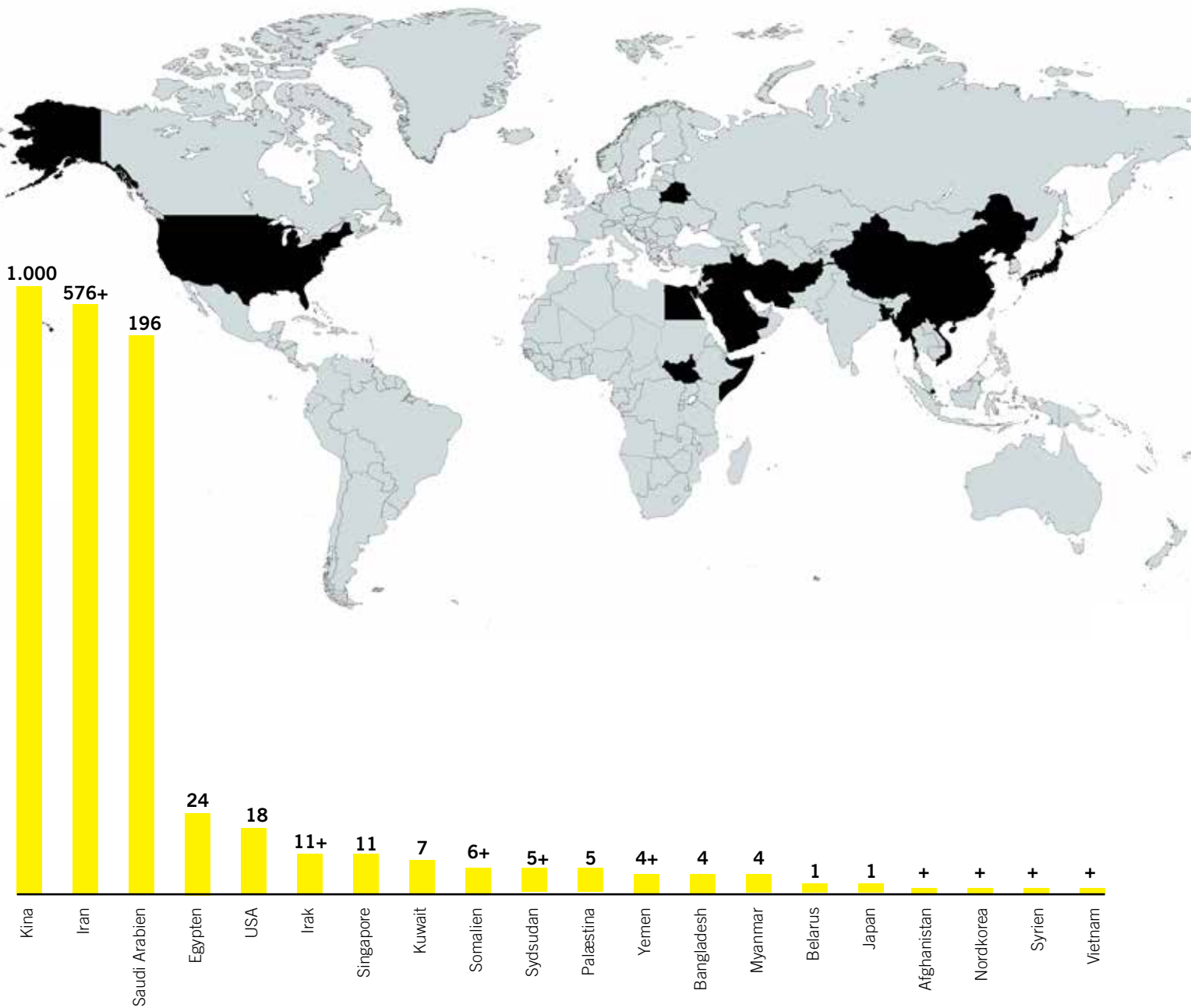
C. HVOR HAR I DISSE BILLEDER OG FORESTILLINGER FRA?

- Er de negative, positive eller neutrale?
- Hvilken effekt har de mon på vores forhold til andre mennesker?

D. HVAD ER FARERNE VED STEREOTYPER?

DE LANDE, DER HENRETTER FLEST

Kilde: Amnesty.org

ROCKY MYERS, USA: DISKUSSIONSPØRGSMÅL

Undersøg og diskuter de følgende spørgsmål med din gruppe eller en makker. Du kan læse mere og se en kort video her: amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/rocky-myers

1. SELVE SAGEN

- Beskriv sagen med dine egne ord.
- Hvad er Rocky Myers baggrund, og hvorfor har myndighederne i USA fængslet ham?
- Hvad er 'dødsstraf', og hvad tænker du umiddelbart om denne dom?

2. URETFÆRDIG RETTERGANG ELLER ...?

- Diskuter, hvad følgende menneskerettigheder betyder: "Alle har ret til retfærdig rettergang. Hvis du er anklaget for en forbrydelse, har du ret til en fordomsfri behandling af din sag ved en uafhængig og upartisk domstol" (art 10.).
- Finder du det bekymrende, at Rocky er blevet dømt til døden på trods af manglende beviser for, at han står bag mordet?
- Tror du, at Rockys race har haft en betydning for, at han blev dømt skyldig og selve strafudmålingen?
- Rocky har det, man kalder kognitive udfordringer og har derfor svært ved at læse. Han havde ikke en dygtig og dedikeret advokat under retssagen. Giver dette mulighed for en retfærdig rettergang?
- Mener du, at Rocky skal benådes? Hvorfor/hvorfor ikke?

3. HVAD ER DØDSSTRAF?

- Hvordan tror du, at Rocky klarer sig i fængslet?
- Hvad siger menneskerettighederne om brugen af dødsstraf?
- Hvilke konsekvenser har det for et menneske at leve et liv på dødsgangen?
- Er brugen af dødsstraf nogle gange acceptabelt? Hvorfor/ hvorfor ikke?
- Undersøg, hvilke lande i verden, der benytter sig af dødsstraf. Hvorfor findes der mon ikke nogen EU-lande (inklusiv Danmark) på denne liste? Du kan bruge **kopiark 5**.

4. TÆNK OVER ...

- Hvad har denne sag fået dig til at undre dig over?
- Hvad har du lært ud fra denne sag?
- Hvis du kunne sige noget direkte til Rocky i fængslet, hvad ville det så være?

ROCKY MYERS, USA: VOCABULARY – WORDS AND TERMS TO KNOW

Put a cross under the statements which best fit your knowledge of the words and translate the words, so you understand the meaning of the word.

	I don't know the word	I have heard or seen the word	I can pronounce the word	I can explain the word	I can use the word in a sentence	Translate the word into Danish
Death row						
An intellectual disability						
Death penalty						
A predominantly Black neighbourhood						
Evidence						
"White jury"						
Testimonies						
Execution						
Clemency						

ROCKY MYERS, USA: QUESTIONS FOR DISCUSSION

Research and discuss the following questions in groups or with a buddy. You can read more about the case and see a video here: [amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/rocky-myers](https://www.amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/rocky-myers)

1. THE CASE

- Describe the case in your own words – what is the case about?
- What is Rocky Myers' background and why have the authorities in USA imprisoned him?
- What is 'death penalty' (also called "capital punishment"), and what is your first reaction and thoughts about this verdict?

2. AN UNFAIR TRIAL OR...?

- Discuss what article 10 from The Universal Declaration of Human Rights mean: "Everyone is entitled in full equality to a fair and public hearing by an independent and impartial tribunal, in the determination of his rights and obligations and of any criminal charge against him."

TRANSLATION: "Alle har ret til retfærdig rettergang. Hvis du er anklaget for en forbrydelse, har du ret til en fordomsfri behandling af din sag ved en uafhængig og upartisk domstol."

- Do you find it concerning that Rocky was sentenced to death despite no evidence directly linking him to the murder?
- Do you think that Rocky's race had a role to play in his guilty verdict and sentencing?
- Rocky has an intellectual disability and finds it hard to read. He didn't have proper legal representation looking out for his best interests. Does this allow for a fair trial?
- Do you think Rocky should receive clemency? On what grounds?

3. WHAT IS DEATH PENALTY?

- How do you think Rocky is holding up in prison?
- What does 'The Universal Declaration of Human Rights' say about the use of death penalty?
- Which consequences do you think it can have for a person to be exposed to a life on death row?
- Can the use of death penalty in some cases be acceptable? Why/why not?
- Research: Which countries in the world do still execute people? Why are there no EU-member countries (including Denmark) on this list? Use **worksheet 5**.

4. REFLECT UPON THIS ...

- What did this case make you wonder about?
- What did you learn from this case?
- If you could say something directly to Rocky, what would it be?

AHMED MANSOOR, FORENEDE ARABISKE EMIRATER: DISKUSSIONSPØRGSMÅL

Undersøg og diskuter de følgende spørgsmål med din gruppe eller en makker. Du kan læse mere og se en video her: amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/ahmed-mansoor

1. SELVE SAGEN

- Beskriv sagen med dine egne ord.
- Hvad er Ahmed Mansoors baggrund, og hvorfor har myndighederne i Forenede Arabiske Emirater (FAE) fængslet ham?
- Hvad tænker du umiddelbart om dommen på ti år? Hvad fortæller denne dom dig om forholdene i FAE?
- Hvilke menneskerettigheder bliver krænket i sagen – og hvorfor?
- Hvorfor tror du, at Amnesty International har valgt at sætte fokus på denne sag?

2. RETTEN TIL AT YTRE SIG

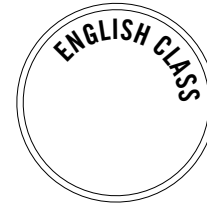
- Hvorfor tror du, at Ahmed var villig til at løbe så høj en risiko for at informere andre?
- Undersøg hvilken form for ytringsfrihed vi har i Danmark.
- Mener du, at der bør være en grænse for, hvad vi må udtale os om og sige om hinanden? Uddyb dit svar.
- Findes der også grænser for, hvad en borger i Danmark må sige? Uddyb dit svar.
- Kender du til mennesker, der er blevet dømt eller tilbageholdt på baggrund af udtalelser? Diskuter jer frem til et par eksempler.
- Hvordan hænger demokrati og retten til ytringsfrihed sammen?

3. TORTUR, MISHANDLING, GRUSOM, UMENNESKELIG ELLER VANÆRENDE BEHANDLING

- Hvordan, tror du, at Ahmed klarer sig i fængslet?
- Hvad siger menneskerettighederne om brug af tortur?
- Må man anvende tortur under nogle omstændigheder?
- Hvilke konsekvenser, tror du, at det kan få for et menneske at blive udsat for isolationsfængsling over en længere periode?
- Er brugen af isolationsfængsling nogle gange acceptabelt? Hvorfor/ hvorfor ikke?

4. TÆNK OVER ...

- Hvad har denne sag fået dig til at undre dig over?
- Hvad har du lært ud fra denne sag?
- Hvis du kunne sige eller skrive noget direkte til Ahmed i fængslet, hvad ville det så være?

AHMED MANSOOR, UNITED ARABIC EMIRATES: VOCABULARY – WORDS AND TERMS TO KNOW

Mark the statements which best fit your knowledge of the words. Then translate the words to get an understanding of the meaning of the word.

	I don't know the word	I have heard or seen the word	I can pronounce the word	I can explain the word	I can use the word in a sentence	Translate the word into Danish
A human rights defender						
Isolation cell						
Credible						
Human rights violations						
Concerns						
Dissenting voices						
Breach						
Decade						
Hunger strikes						

AHMED MANSOOR, UNITED ARABIC EMIRATES: QUESTIONS FOR DISCUSSION

Research and discuss the following questions in groups or with a buddy. You can read the case and watch a video here: [amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/ahmed-mansoor](https://www.amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/ahmed-mansoor)

1. THE CASE

- Describe the case in your own words – what is it about?
- What is Ahmed Mansoor's background and why has the authorities in United Arab Emirates (UAE) imprisoned him?
- What is your opinion about the sentence of 10 years? What does this verdict tell you about the conditions in the UAE?
- Which human rights are being violated in this case – and why?
- Why do you think Amnesty International has chosen to focus on this case?

2. FREEDOM OF SPEECH

- Why do you think Ahmed was willing to take such a high risk to inform others?
- Research: Which kind of freedom of expression do we have in Denmark?
- Are there also limits to what a citizen in Denmark is allowed to say? Elaborate your answer.
- Do you think there should be a limit to what we can express ourselves about and say about each other? Elaborate your answer.
- Do you know of people who have been convicted or detained based on statements? Try to come up with a few examples.
- How are 'democracy' and 'the right to freedom of expression' related?

3. TORTURE, ILL-TREATMENT, CRUEL, INHUMAN AND DEGRADING TREATMENT

- How do you think Ahmed is doing in prison?
- What does 'The Universal Declaration of Human Rights' say about the use of torture?
- Which consequences do you think it can have for a person to be exposed to solitary confinement over a longer period?
- Is the use of solitary confinement sometimes acceptable? Why/why not? What about torture?

4. REFLECT UPON THIS ...

- What did this case make you wonder about?
- What did you learn from this case?
- If you could say or write something directly to Ahmed what would it be?

MÅ MAN SIGE DET?!

1. *"Helt ærligt, politikerne burde tage sig sammen. Det er jo nærmest som en børnehave derinde på Christiansborg. Kom nu i sving!"* (fiktivt eksempel).
2. *"De fleste negere i Sydafrika" kan sammenlignes med personer, der har en intelligenskvotient på under 70"* (Rasmus Paludan, Stram Kurs).
3. *"Den muslimske somaliske kvinde, der står der, som jeg har bemærket mange gange på Istedgade, hvor hun stiller sig til rådighed for kunder. Ja dig! Undskyld jeg taler ikke neger. Nu skal jeg sige det på neger, bububu"* (Rasmus Paludan, Stram Kurs).
4. *"Feminisme" er noget fanden har skabt. Slap nu af, kvinder!* (fiktivt eksempel).
5. *"Det er unaturligt (at være homoseksuel). Det er ligesom at dyrke sex med dyr. Det er på samme måde unormalt"* (Imam Mohamad Jammal).
6. *"For så vidt som man siger, at hagekorset er symbolet på nazismen, så er det jo altså af samme art som Islams tørklæde"* (Søren Krarup).
7. *"Ulækkert at de synger og spiller EU-hymnen ved GrandPrix. Der er bunker af europæiske lande, der ikke er med den klamme klub"* (Søren Espersen).
8. *"Måske er det alle klima... - hvad er det nu, man kalder dem - klimatosser? Nej, alle dem, der alene går op i klima. Det gør vi også i Dansk Folkeparti, men det er ikke dét, vi alene går op i"* (Pia Kjærsgaard).
9. *"Jeg har ikke ondt af dem, der drukner på flugt. De kunne jo også bare lade være"* (Kasper Ravn Fredensborg).
10. *"Der findes ikke racisme i Danmark"* (fiktivt eksempel).

ONKEL PABAI OG ONKEL PAUL, AUSTRALIEN: DISKUSSIONSSPØRGSMÅL

Undersøg og diskuter de følgende spørgsmål med din gruppe eller en makker. Du kan læse hele sagen og se en video her: amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/pabai-paul

1. SELVE SAGEN

- Beskriv sagen med dine egne ord. Hvad tænker du umiddelbart om sagen?
- Hvem er de to samfundsledere, Onkel Pabai og Onkel Paul, og hvad kæmper de for?
- Undersøg kort, hvad Torres Strait Island er for et sted, og hvem der bor der.

2. KLIMAFORANDRINGER OG OPRINDELIGE FOLK

- Onkel Pabai og onkel Paul tilhører et oprindeligt folk (First Nation People). Hvorfor er det relevant, når vi diskuterer klimaændringer og menneskerettigheder?
- Onkel Pabai og onkel Paul har sagt, at "hvis vi vinder, vil det ikke kun beskytte vores samfund – vi beskytter alle". Hvad tror du, de mener med det?
- Hvordan er kampen mellem onkel Pabai og onkel Paul relevant for os og for resten af verden?
- Hvad nu hvis det var oprindelige folk, der bestemte mht. klimaspørgsmål?
- Undersøg følgende: Over hele verden er oprindelige folk særligt udsatte og sårbare, når det kommer til klimaforandringer. Men hvorfor?

3. KLIMAFORANDRINGER OG MENNESKERETTIGHEDER

- Undersøg, hvilken 'klimakurs' Australien fører rent politisk.
- Hvilken rolle og hvilket ansvar bør en regering tage på sig for at beskytte sin befolkning mod klimaforandringenes konsekvenser? Hvad mener I?

4. TÆNK OVER ...

- Hvad har denne sag fået dig til at undre dig over?
- Hvad har du lært ud fra denne sag? Hvad giver dig et håb ud fra denne sag?
- Hvis du kunne sige eller skrive noget direkte til de to onkler, hvad ville det så være?

UNCLE PABAI AND UNCLE PAUL, AUSTRALIA: **VOCABULARY** – WORDS AND TERMS TO KNOW

Mark the statements which best fit your knowledge of the words. Then translate the words to get an understanding of the meaning of the word.

	I don't know the word	I have heard or seen the word	I can pronounce the word	I can explain the word	I can use the word in a sentence	Translate the word into Danish
Community leaders						
Indigenous ancestors						
Spiritual connections						
Rising sea levels						
Insufficient action						
Uninhabitable						
Devastating						

UNCLE PABAI AND UNCLE PAUL, AUSTRALIA: QUESTIONS FOR DISCUSSION

Research and discuss the following questions in groups or with a buddy. You can read the case and see a video here [amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/pabai-paul](https://www.amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/pabai-paul)

1. THE CASE

- Describe the case in your own words – what is it about?
- Who are the two community leaders – Uncle Pabai and uncle Paul, and what are they fighting for?
- Quick research: What kind of place is Torres Strait Islands and who lives there?

2. CLIMATE CHANGES AND FIRST NATIONS PEOPLE

- Uncle Pabai and Uncle Paul are First Nations people. How is that relevant when we are discussing climate change and human rights?
- Uncle Pabai and Uncle Paul have said that “if we win, it won't just protect our communities – we'll be keeping everyone safe”. What do you think they mean by that?
- How is the fight of Uncle Pabai and Uncle Paul relevant to us, and to the rest of the world?
- What if First Nation people around the world had the final say in climate issues?
- Research: First Nation People all over the world are extra vulnerable when it comes to climate changes. Why is that?

3. CLIMATE CHANGES AND HUMAN RIGHTS

- Research: Which 'climate course' Australia is leading politically.
- Which role and responsibility should a government take on to protect its population from the consequences of climate change? What is your opinion?

REFLECT UPON THIS ...

- What did this case make you wonder about?
- What did you learn from this case? What gives you hope from this case?
- If you could say or write something directly to the two uncles from case, what would it be?

FORTÆLLING: **PÅ FLUGT FRA KLIMAET**

Du sidder klinet op ad din mor. Du, din søster og forældre deler tre stole i et lokale så overfyldt, at luften er tung af mangel på ilt. På en mindre forhøjning i den ene ende af lokalet står jeres borgmester. Hun ser trist ud, da hun rømmer sig og siger:

"Jeg har lige fået en melding fra statsministeren. Vores område bliver opgivet. De kan ikke reparere mere på dæmningerne. Næste storm vil betyde, at vores del af landet bliver helt ubeboeligt."

Din uro i maven spejler hele lokalets uro. "Hvad skal vi gøre?" lyder et råb fra en mand bagerst i lokalet. Borgmesteren kigger op:

"Ingen andre kommuner i Danmark kan huse os. Der er allerede så mange klimamigranter fra de områder, der allerede er oversvømmet. Men vi er heldige. Grækenland har tilbudt at give os husly indtil videre. De første færger er allerede booket.". Tankerne flyver gennem dit hoved. Bo i Grækenland? Du kigger på dine forældre. De ser bekymrede ud. Men forsøger at smile til dig.

Et par dage efter sidder I på en færge sammen med tusindvis af andre. Færgen har et flag, hvor der står "Danish migrants". Det er lidt mærkeligt at tænke på sig selv som migrant – en på flugt, tænker du. Men det er vel det, I er. Mennesker på flugt.

Du sidder i en krog på færgen og tænker over, hvor vred du er på politikerne. Det er gået meget hurtigere med de globale havstigninger, end alle eksperterne havde forudsagt. Det er først inden for de seneste par år, at politikerne har lavet en masse love i et desperat forsøg på at bremse op. Al produktion af kød og mælk og den slags er forbudt. Det er også blevet forbudt at flyve, og man har kun et vist antal kuponer til tøjindkøb. Der er også en masse andre ting, men det er de forbud, som har betydet mest for jeres familie. Altså lige indtil, at dæmningerne ikke længere holdt, så gik hele jeres liv i opløsning.

Da I ankommer til Grækenland, bliver I mødt af tusindvis af ophidsede folk med bannere, hvor der står: "No!" Herefter bliver din kuffert gennemsøgt. Du får at vide, at det danske fødselsdagsflag, som plejer at stå i jeres vindueskarm, ikke er så smart at vise frem. Folk i Grækenland er også meget pressede, så der er ikke meget sympati over for fremmede, som betyder en ekstra belastning for den græske økonomi.

Da I er kommet igennem tjekket, får I tildelt et telt, som I skal bo i indtil videre i en større lejr med tusindvis af andre. Her er også folk fra andre lande. De fleste kommer fra Holland, der efterhånden er helt skyllet væk. Nogle dage efter jeres ankomst, går du en runde i lejren og finder et hjørne, hvor man kan spille basketball og fodbold, men da du forsøger at være med, bliver der kigget hånligt på dig. En dreng med et hårdt udtryk i øjnene siger.

"Du står i Little Holland. Det er os, der bestemmer her. Hvis du ikke fiser af til dine egne, er der kun få minutter tilbage af dit usle liv.". Med hjertet i halsen piler du tilbage til jeres telt. Du sætter dig uden for i skyggen for den ulideligt bagende sol. Inde fra teltet kan du høre din søster spørge jeres mor om sin konfirmation.

"Her i landet bliver man ikke konfirmeret som hjemme hos os. Vi er nødt til at dukke os og så vidt muligt ikke gøre opmærksom på, at vi er anderledes. Det vil bare forværre stemningen mod os," hører du din mor svare.

Din søster har det generelt meget svært. I går havde hun fødselsdag, men dine forældre kunne ikke købe en gave, for selv om de har lidt penge med fra Danmark, må de ikke gå uden for lejren. På selve dagen fandt I dit fødselsdagsflag, og nærmest hviskende sang I den danske fødselsdagssang. I kom alle sammen til at græde, og om aftenen hørte du din far hviske ængsteligt til din mor:

"Hvad skal der blive af os? Vi er begge uddannede journalister og kan ikke arbejde på græsk. Hvordan skal vi forsørge vores familie? Og hvad med vores børn? Skal de være på flugt resten af deres liv? Og hvad for et liv kan man få, når man ikke engang har gennemført folkeskolen?"

DEBATINDLÆG:

HVEM SKAL FIKSE KLIMAET?

1. Du skal nu sammen med en makker indsamle viden om klimaforandringer og konsekvenserne af et for højt CO₂-niveau. Hvem bliver ramt særligt hårdt af klimaforandringerne? Gå på nettet, og spørg evt. din lærer om hjælp.
2. Indsaml fakta fra gode pålidelige kilder – så mange som muligt.
3. Hvad skal vi stille op? Hvem har ansvaret - hvad bør staten Danmark gøre? Hvem skal fikse klimaet? Og har vi mon en særlig forpligtelse over for oprindelige folk?
4. Skriv nu et kort debatindlæg eller indlæg på et socialt medie, hvor du giver din mening til kende. HUSK, at man bruger argumenterende tekster, når man gerne vil udtrykke sine holdninger og synspunkter om en problemstilling og overbevise sin læser.
5. Skriv 250-500 ord om, hvad du mener, men husk at gøre brug af viden og argumenter undervejs.

Hjælp til, hvordan du kan bygge din tekst op:

Overskrift	Hjælpesætninger
<p>Hvad er problemet? Hvad vil du have fokus på og diskutere i din tekst? Hvorfor er emnet vigtigt? Fortæl gerne kort om andres meninger og skriv derefter din egen.</p> <p>Skriv i jeg/vi-form.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Emnet for denne debat er ... 2. Mange argumenterer for, at ... 3. Jeg mener dog, at...
<p>Argumenter: Gør brug af kloge og gennemtænkte argumenter – hvorfor mener du, som du gør?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Der er mange gode grunde til, at sagen forholder sig således ... 2. For det første ... / På den ene side ... 3. For det andet ... / På den anden side ... 4. Derudover / Dertil kommer ... 5. Til sidst ... / Endelig ...
<p>Modargumenter: hvad mener dine 'modstandere'?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. På den anden side argumenterer fortalere for kulkraftværker/eksperter for, at ... 2. På trods af ... 3. Alligevel ...
<p>Konklusion: Rund din argumenterende tekst af og mind her kort din læser om, hvad DU mener.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Imidlertid kan der overordnet argumenteres for, at ... 2. Fordi ... 3. Trods alt ...

JUSTYNA WYDRZYŃSKA, POLEN: DISKUSSIONSPØRGSMÅL

Undersøg og diskuter de følgende spørgsmål med din gruppe eller en makker. Du kan læse mere og se en video her [amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/justyna-wydrzynska](https://www.amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/justyna-wydrzynska)

1. SELVE SAGEN

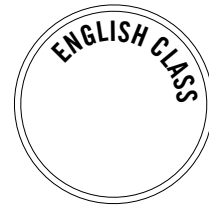
- Beskriv sagen med dine egne ord. Hvad tænker du umiddelbart om sagen?
- Hvad er Justyna Wydrzyńskas baggrund, og hvorfor har myndighederne idømt hende en straf?
- Hvad tænker du umiddelbart om, at hun er blevet sigtet for at guide en kvinde til at få foretaget en abort? Hvad fortæller denne dom dig om forholdene i Polen?
- Hvilke menneskerettigheder bliver krænket i sagen – og hvorfor? Hvorfor tror du, at Amnesty International har valgt at sætte fokus på denne sag?

3. TÆNK OVER ...

- Hvad har denne sag fået dig til at undre dig over?
- Hvad har du lært ud fra denne sag? Hvad giver dig et håb ud fra denne sag?
- Hvis du kunne sige eller skrive noget direkte til Justyna og/eller andre polske kvinder, hvad ville det så være?

2. RETTEN TIL SIN EGEN KROP?

- Justyna hjælper gravide Ania, men hvorfor var det så svært for Ania at få foretaget en abort? Hvem og hvad stod i vejen for hendes ret til at afbryde graviditeten?
- Hvordan påvirker den polske abortlovgivning kvinders valg og helbred?
- Justynas arbejde som aktivist understøtter retten til sundhed og retten til at bestemme over sin egen krop:
 - o Hvad betyder disse rettigheder for dig?
 - o Hvorfor har vi ikke i samme grad brug for organisationer som Abortion Dream Team i Danmark?
- Hvorfor er Justynas arbejde vigtigt for polske kvinder?
- Kunne du forestille dig at hjælpe folk som Ania eller Justyna? Hvorfor/hvorfor ikke?

JUSTYNA WYDRZYŃSKA, POLAND:

VOCABULARY – WORDS AND TERMS TO KNOW

Put a cross under the statements which best fit your knowledge of the words and translate the words, so you understand the meaning of the word.

	I don't know the word	I have heard or seen the word	I can pronounce the word	I can explain the word	I can use the word in a sentence	Translate the word into Danish
Reliable information						
Informed decisions						
Reproductive rights						
Abortion stigma						
Restrictive						
Abusive						
Intercept						
Confiscate						
Hostility						

JUSTYNA WYDRZYŃSKA, POLAND: QUESTIONS FOR DISCUSSION

Research and discuss the following questions in groups or with a buddy. You can read the case and see a video here: amnesty.dk/vaer-med/undervisning/undervisning-skriv-for-liv/justyna-wydrzynska

1. THE CASE

- Describe the case in your own words – what is the case about?
- What is Justyna Wyrzyńska's background and why has she been convicted?
- What are your thoughts about the fact that she has been charged for guiding another woman to have an abortion? What does this verdict tell you about the conditions in Poland?
- Which human rights are being violated in this case – and why? And why do you think Amnesty International has chosen to focus on this case?

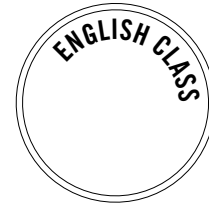
- Can you imagine helping people like Ania or Justyna considering the difficult situations they are facing? What would you need to be able to do so? Or, on the contrary, what would stop you?

3. REFLECT UPON THIS ...

- What did this case make you wonder about?
- What did you learn from this case?
- If you could say or write something directly to Justyna and/or other Polish women, what would it be?

2. THE RIGHT TO BODILY AUTONOMY

- In this case from Poland, Justyna helps the pregnant woman Ania, but why was it so difficult for Ania to have an abortion? Who and what stood in the way of her right to terminate the pregnancy?
- How does Polish abortion legislation affect women's choices and health?
- Justyna's work as an activist supports the right to health and the right to bodily autonomy.
- What do these rights mean to you? Why don't we need organizations like the Abortion Dream Team in Denmark to the same extent?
- Why is Justyna's work important?

EVALUATION - TVÆRGÅENDE OPGAVE I ENGELSK

Produce a podcast or a mini documentary about the topic. You can, for instance, use 'Programs' on SkoleTube. Your product can include:

- Discuss what human rights are and what you know about them by now. How did they come to exist and why?
- Talk about human rights that are an important part of your daily life.
 - Inform the viewer/listener about the two cases (USA and Australia).
 - The countries in general
 - The people involved (stories, general backgrounds etc.).
- Which human rights are being targeted.
- Tell your audience what can be done about the violations of human rights (and the two specific cases).

	Create a script and remember to include the following
Introduction	
Knowledge about: What are 'human rights'?	
USA	
Australia	
Conclusion: What can be done?	

EVALUERING - TÆNKESKRIVNING

Du har nu arbejdet med fire forskellige Skriv for Liv-sager, der handler om rigtige mennesker, der er blevet behandlet i strid med menneskerettighederne ude i den virkelige verden. Læs nu følgende sætninger og færdiggør dem med dine egne ord.

1. Det, der overraskede mig mest, var ...

2. Det mest interessante var ...

3. Det sværeste var ...

4. Det jeg synes mindst om i undervisningen eller øvelserne ...

5. Min præstation var ...

6. Jeg forstår ikke ...

7. Andet, jeg godt kunne have tænkt mig at få indsigt i/blive klogere på ...

